

ЖИВОТ КОНКУРС ЗА СРЕДЊОШКОЛЦЕ
FSU FAKULTET
SAVREMENIH
UMETNOSTI

СЕЋАЊЕ НА ЖИВОТ
ЗБОРНИК ПОБЕДНИЧКИХ
РАДОВА 2021
(ВЕЛИКИ ФСУ КОНКУРС ЗА
СРЕДЊОШКОЛЦЕ КРЕАТИВЦЕ / КРЕАТИВНИ ТЕКСТ)

ПРИРЕДИЛА ДУШИЦА М. ФИЛИПОВИЋ
ISBN-978-86-87175-07-5

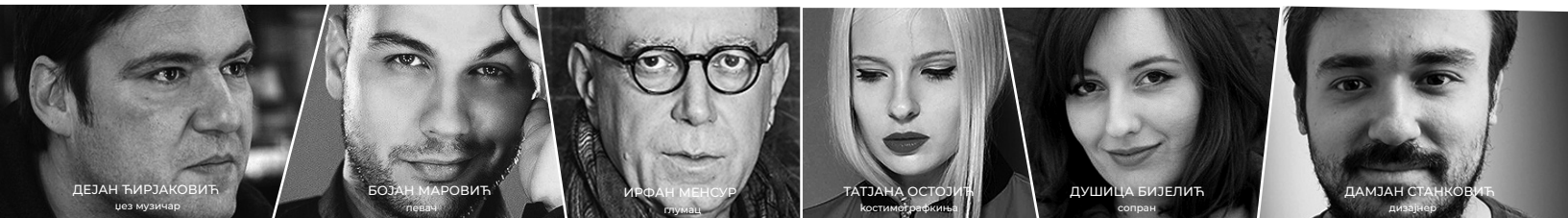

НАЈСАВРЕМЕНИЈЕ УМЕТНИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ У РЕГИОНУ

20 ГОДИНА ТРАДИЦИЈЕ ЗА ТВОЈ СИГУРАН УСПЕХ

Факултет савремених уметности је јединствен, званично акредитовани факултет сценских и примењених уметности у региону, са традицијом дугом више од две деценије. Део је велике интернационалне образовне алијансе LINKgroup и тежи томе да студентима пружи највише од уметничког образовања – јединствен спој уметности и нових технологија.

ФСУ школује савремене уметнике, људе који ће стварати у корак са временом и светом који се у 21. веку свакодневно мења, напредује и поставља нове високе стандарде. Зато су студентима дате вештине да употребе модерне технологије и на тај начин, осим што ће имати још већу слободу у стварању, постану и конкурентни на тржишту рада.

ДЕЈАН ЋИРЈАКОВИЋ
џез музичар

БОЈАН МАРОВИЋ
певач

ИРФАН МЕНСУР
глумца

ТАТЈАНА ОСТОЈИЋ
костимографкиња

ДУШИЦА БИЗЕЛИЋ
сопран

ДАМЈАН СТАНКОВИЋ
дизајнер

Факултет савремених уметности је био најбоља одлука коју сам могла да донесем за своју каријеру.

Јована Стевић
глумица

СРЂАН ИВАНОВИЋ
глумца

НЕБОЈША ДУГАЛИЋ
глумца

НЕНАД ИЛИЋ
режисер

ДРАГАНА МИЋАЛОВИЋ
глумица

ИВАН ЛАЛИЋ
сценограф

ХАЗИ НЕНАД МАРИЧИЋ
глумца

СЕЋАЊЕ НА ЖИВОТ

Зборник награђених и похваљених радова
на Конкурсу за креативце
Факултета савремених уметности 2021

Приредила
Доц. др Душица М. Филиповић

Београд, 2021

СЕЋАЊЕ НА ЖИВОТ – Зборник награђених и похваљених радова на Конкурсу за креативце Факултета савремених уметности 2021

Организатор
Факултет савремених уметности

Издавач
Факултет савремених уметности, Београд

За издавача
Декан ФСУ, проф. мр Саша Филиповић

Приређивач
Доц. др Душица М. Филиповић

Предговор
Доц. др Душица М. Филиповић

Лектор и коректор
LINKgroup

Ликовно-технички уредник
LINKgroup

Тираж
100

ISBN-978-86-87175-07-5

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ ТЕМЕ КОНКУРСА

ЖИВОТ

Промисли, осмисли и представи свој рад.

Инспирацију потражи у животу.

Живот, тело, плот.

Живот као самокретање.

Размисли.

Човек се рађа и не живи сам у животу – рођен је у одређеном народу, одређеној вери и историјском времену, на одређеном географском месту. Често му живот постане панична опсесија. Често од себе не види другог човека ни народ у ком је потекао, ни народ у коме се затекао. И често тек с почетком старости схвати да је живот нешто више од првог узбуђења и пролазног задовољства.

Питамо вас: како треба живети?

Сви смо за све криви, поручује старац Зосима Достојевског, што значи да смо сви за све одговорни. Пред ким смо заправо одговорни? Пред Богом, ако у њега верујемо, пред породицом, ако је имамо, пред космосом, сопственим народом?

Питамо вас:

Шта је живот?

и

Где је живот?

Живот је memento mori – подсећање на неминовност смрти.

Живот је и митска птица феникс, која умире саможртвовањем.

Живот је и потрага за златним руном, од злата јабуком.

Литература га препознаје и као Гилгамешову потрагу за травом живота: као жудњу за стицањем недосежног, бесмртности, као вољу за смислом.

Да би се циљ постигао, нужно је надвладати мрачну страну природе; потребно је јунаштво и мистика.

Веровање у чуда.

Цео људски живот је потрага за првобитном срећом, за љубављу, за изгубљеним рајем.

Живот је потрага за изгубљеном Речи. Јер, трагање за изгубљеним увек је потрага за животом, срећом, бесмртношћу, духовним благом, просветљењем.

Живот је чудо.

Живот је стварање. Стварање новог живота.

Стварати значи ступати у надљудски контакт с Логосом.

Писаћи сто, сликарска палета, објектив вашег телефона или фото-апарата, звук вашег инструмента – могу бити олтар највеће мистерије у којој вас чека **ЖИВОТ**.

Можда ћете наћи свога Гоју и сести прекопута њега као Андрић у башти неке своје кафане, у предграђу неког свог града... И размислити о палатама и храмовима, њиховој величини и лепоти, простоти и сиротињи.

Кажите нам:

Која су то лица живота: сјај и/или једноставност? Немогућно је, каже Андрић, *сагледати их оба у исти мах, него се увек гледајући једно мора изгубити друго из вида*. И каже још да, коме је било дато да види обоје, тешко му је било, гледајући једно, заборавити друго.

Какав живот води човек данашњице?

Да ли вам живот личи на планетарну збрку и белосветски метеж?

На склад или конфузију, или на напрегнуту обамрлост?

Да ли вас мишљење о животу радује, растужује или плаши?

Има ли живот смисла, има ли смисла постављање питања о смислу (живота)?

Поставите га. Ухватите (с)мисао.

Или је та мисао неухватљива?

Да ли се ваш сан о животу завршава разочарањем (пробуђеног) или песмом (о буђењу)?

Има ли живот своју симболику, своју иконографију?

Размислите.

Водите ли живот као живот у уметности, живот као уметност и уметност као живот? Преговарате ли са животом? Да ли сте усамљени (у животу)?

Да ли је за вас живот – живот као здравље, живот као новац, живот као игра? Или нешто сасвим ново, чудесно? Размислите...

и пошаљите нам своје радове на тему „ЖИВОТ”.

Доц. др Душица М. Филиповић

О КОНКУРСУ ЗА КРЕАТИВЦЕ 2021

На Конкурс за креативце 2021. године пристигло је 270 радова од 204 ученика из 83 школе. Радови су били распоређени у 6 категорија (цртеж, слика, дизајн, фотографија, мултимедијални рад и креативни текст). У категорији креативног текста пристигло је неочекивано много радова, те се указала потреба да се Конкурс раздвоји у две целине – Визуелна уметност и Креативни текст. Тако је категорија креативног текста добила своје поткатегорије: поезију, причу и есеј.

Стручни жири се састао 19. 5. 2021. године у следећем саставу:

- историчарка уметности Љубица Јелисавац,
- визуелни уметник Иван Бон,
- професори Факултета савремених уметности:

доц. мр Мирјана Денков, доц. мр Светлана Кнежевић, доц. Марина Црногорац, доц. др Војислав Клачар, доц. др Душица Филиповић и ванр. проф. мр Ружица Бајић Синкевић

Председник жирија за визуелну област била је мр Ружица Бајић Синкевић, док је председник за категорију креативни текст била др Душица Филиповић.

Додељене су по три награде и похвале за сваку од категорија.

Ове године Велику награду је добио ученик Милош Иветић из Гимназије „Душан Васиљев”, Кикинда.

ШКОЛЕ УЧЕСНИЦЕ КОНКУРСА 2021

Филолошка гимназија
Ужичка гимназија
Паланачка гимназија
Гимназија, Смедерево
Гимназија „Патријарх Павле”
Савремена гимназија, Београд
Средња школа за информационе технологије – ITHS
Друга крагујевачка гимназија
Седма београдска гимназија
Земунска гимназија
Гимназија „20. октобар”, Бачка Паланка
Гимназија „Вук Караџић”, Трстеник
Четрнаеста београдска гимназија
Седма београдска гимназија
Тринаеста београдска гимназија
Гимназија Пирот
Четврта гимназија
Карловачка гимназија
Гимназија у Косовској Каменици
Ваљевска гимназија
Гимназија „Лаза Костић”, Нови Сад
Гимназија Нови Пазар
Друга крагујевачка гимназија
Математичка гимназија, Београд
Пожаревачка гимназија
Гимназија „Урош Предић”
Десета гимназија „Михајло Пупин”, Београд
ЕТШ „Никола Тесла”

Књажевачка гимназија
Трећа београдска гимназија
Гимназија „Светозар Марковић”
Алексиначка гимназија, Алексинац
Гимназија, Смедеревска Паланка
Гимназија „Душан Васиљев”, Кикинда
Паланачка гимназија
Гимназија Прокупље
Гимназија Зајечар
Гимназија Чачак
Уметничка школа Ниш
Уметничка школа Ужице
Уметничка школа у Краљеву
Школа за дизајн „Богдан Шупут”
„Техноарт” Београд
Школа за дизајн
Школа за дизајн коже
Школа „Артимедиа”
Школа примењених уметности
Школа за дизајн текстила
Економска школа „Нада Димић”
Хемијско-технолошка школа „Политехника”
СТС „Милева Марић”, Тител
Политехничка школа „Милутин Миланковић” Крушевац
Техничка школа у Жагубици
Трговинско-угоститељска школа „Тоза Драговић”
Пољопривредна школа „Радослав Јовановић Сеља”
Прокупље

ЕТШ „Михајло Пупин”

Правно-биротехничка школа „Димитрије Давидовић”

Земун

ТШ „Железник”, Београд

Трговачко-угоститељска школа

Средња школа „Милутин Миланковић”

ПШШ „Јосиф Панчић”, Сурдулица

Школа за негу лепоте

ТШ „Миленко Веркић Неша”

Економско-трговинска школа Врање

Средња пољопривредна школа са домом ученика

„Рајко Боснић”, Буково – Неготин

Средња школа „Драгачево” Гуча

„Политехника” – школа за нове технологије

Средња школа „Икица Дамњановић”

Угоститељско-туристичка школа, Нови Пазар

Техничка школа Београд

Техничка школа у Жагубици

Медицинска школа са домом ученика, Косовска

Митровица

Медицинска школа Звездара

Медицинска школа „Др Изабел Емсли Хатон” у Врању

Медицинска школа „Београд”

Учесници:

Ајна Бухић, Алекса Вилић, Александра Беодрански, Ана Црноглавац, Ана Марија Хорват, Анђела Ђурић, Анђела Николић, Анђела Станојевић, Анита Арсић, Ања Миловановић, Даница Тодоровић, Христов Стефан, Ирина Радосављевић, Иван Арамбашић, Ивана Грубанов, Ивана Каљевић, Јана Радуловић, Јован Тијанић, Катарина Перовић, Лана Драговић, Лана Матијаш, Маша Нада Вјештица, Миа Ивановић, Милена Јанковић, Милица Кричковић, Милица Мићић, Милица Михајловић, Милица Милошевић, Милица Николић, Невена Поповић, Нина Јанковић, Сара Балаж, Страхиња Гвоздић, Теодора Алексић, Теодора Крстић, Урош Шестовић, Урош Тирнанић, Валентина Ајвазовић, Зехра Ахметовић, Богдан Матић, Бојана Миљковић, Бојана Штавланин, Валдана Бабић, Ива Филиповић, Ивана Вуковић, Ивана Грубанов, Илија Антић, Јелена Перић, Јелена Спасић, Кристина Рајић, Невена Мразовић, Николина Дикић, Николина Николић, Сања Илић, Тамара Спасић.

РЕЗУЛТАТИ КОНКУРСА – „Креативни текст 2021” –

ПРВА И ГЛАВНА НАГРАДА У КАТЕГОРИЈИ КРЕАТИВНИ ТЕКСТ

1. **Николина Дикић**, 4. разред, „Сећање на живот” (жанр: драма),
- Карловачка гимназија, Сремски Карловци, ментор Маја Стокин

Остале награде, по категоријама:

ПОЕЗИЈА:

1. **Страхиња Гвоздић**, 4. разред, три песме: „Dum spiro, spero”, „За мене”, „Драга Ти коју залупише прозори”,
Математичка гимназија, Београд, ментор Јасмина Огњеновић

2. **Алекса Вилић**, 4. разред, „?Манифест питања својеврсне егзистенције”, Карловачка гимназија, Сремски
Карловци, ментор Маја Стокин

3. **Ивана Каљевић**, 1. разред, три песме: „Воз”, „Спас”, „Једина нада”, Гимназија „Лаза Костић”, Нови Сад
Похвале:

1. **Ана Марија Хорват**, 3. разред, „Ода животу у панонском муљу”, Гимназија „Душан Васиљев”, Кикинда, ментор
Наташа Иветић

2. **Лана Матијаш**, 2. разред, „Скупљеним крилима се не лети”, Десета гимназија „Михајло Пупин”

3. **Јелена Спасић**, 4. разред, „Два горостаса”, Десета гимназија „Михајло Пупин”, ментор Кристина Рајић

ПРИЧА:

1. **Николина Николић**, 4. разред, „Са срећним крајем”, Десета гимназија „Михајло Пупин”, Нови Београд, ментор
Љиљана Ђурђевић Стојковић

2. **Јелена Перић**, 3. разред, „Је ли то можда мирис брескве?”, Ваљевска гимназија, Ваљево

3. **Бојана Миљковић**, 3. разред, „На шинама”, Гимназија у Косовској Каменици, Косово и Метохија, ментор
Никола Антић

Похвале:

1. **Теодора Крстић**, 4. разред, „Свако носи своје чудо”, Четрнаеста београдска гимназија и СМШ „Јосип Славенски”
2. **Нина Јанковић**, 3. разред, „Ко је вама крив што живите лаж”, Средња школа „Жикица Дамњановић”, Смедеревска Паланка, ментор Биљана Стевановић

ЕСЕЈ

1. **Јован Тијанић**, 2. разред, „Живот: није то чудо, тако мора”, Средња школа за информационе технологије – ITHS, Београд, ментор Младен Станић
 2. **Иван Арамбашић**, 3. разред, „Ми смо некад живели. Поново бисмо”, Земунска гимназија, Земун, ментор Војислав Клачар
 3. **Милица Михајловић**, 3. разред, „Грлим и своје бурне и мирне пловидбе”, Пожаревачка гимназија, Пожаревац
- Похвала:
1. **Катарина Перовић**, 1. разред, „Стендалов синдром”, Друга крагујевачка гимназија, Крагујевац, ментор Марија Стефановић Јовановић

НА ГРАНИЦИ СЕБЕ И НЕБА

Душица М. Филиповић

Добро вече, професоре,

*Дуго је прошло
од кад Вам глас чуо нисам
Давно сам из клупе изашао
И у свет одраслих ушао.
Заборавио сам Вас нешто питати
Нешто што ме већ дуго мучи,
А што се у школи не учи
Све које сам питао
Рекли су ми исто
Да то што тражим
већ одавно не постоји.*

Овим упитом трећенаграђене у категорији *поезија*, Иване Каљевић из Гимназије „Лаза Костић” у Новом Саду, јасно је дефинисано где је данас наш живот: чини се, у очекивању одговора. И то обрнутим поретком од „стања листе” (награђених), где трећа награда сада проговара (као) прва, да би нам показала да је кључ код Професора. Трећенаграђеног. И да први може бити последњи. А кроз врата спознаје може се проћи само ако он (Професор) одлучи да стави кључ у браву. И ту је, изгледа, данас сва наша нада: да омогући п(р)олазак, да нам каже да и трећи (последњи) може бити први. Све зависи од кључа. И од руке која кључ држи.

И ево нас, откључаних, пред обилном гозбом речи.

Оно што препознајемо одмах, у сваком награђеном раду, јесте оно о чему нам говори Бродски: „Ако уметност и учи нечему (и самог уметника, пре свега), учи га изолованости људског живљења и као „форма појединачног чина, она вољно или невољно стимулише у човеку управо његово осећање индивидуалности, јединствености, издвојености – преобраћа га из друштвене животиње у личност”. И наставља: „У животу можемо делити много тога: хлеб, постељу, убеђења, вољену жену, али не и песму песму Рајнера Марије Рилкеа. Уметничко дело, поготово књижевно, а посебно песму”, како вели Бродски, „обраћају се човеку непосредно, ступајући с њим у директан однос, без посредника. Управо због тога уметност уопште, нарочито књижевност, а посебно поезију, не трпе брижљиви чувари свеопштег благостања, владари маса, проповедници историјске нужности. Јер тамо где је прошла уметност, где је прочитана песма, на месту очекиваног сагласја и јединства они наилазе на равнодушност и нејединство, на месту одлуке за акцију – непослушност и гнушање. Другим речима, у празан круг, којим брижљиви чувари свеопштег благостања и владари маса желе да се користе, уметност уписује 'тачку, тачку, тачкицу, црту, црту, цртицу...', претварајући тај круг у неувек привлачну, али људску главицу”.

И заиста, ови ученички радови, чија је мисаона зрелост неупитна, сведоче да је Реч свет, а свет је успомена на стварање. Писаљка сећања бележи оно што је траг вечног у пролазном, а књижевни запис који оставља млад човек јесте реч о одсуству света, одсуство онога што се њоме говори.

Реч нас подсећа и опомиње да се из ње свет рађа. Она свим силама покушава да се докопа нове, аутентичне перспективе и објави нови, аутентични идентитет. И сензибилитет. У томе би могао и морао да своје место има онај с почетка нашег текста: Професор. Али онај који има кључ. И који откључава и завезаних очију. Да разабере тренутак, младог човека и срце у њему. Да не инсистира на вредностима које ученик у раду *треба да створи*, већ на вредностима већ створеним и постојећим, у њему и око њега, које *треба да препозна и прикаже*. Између интелектуалне радозналости као почетка поетског и приповедног истраживања и њене иронизације и поетизације, живот ће, бар у оквирима овог конкурса, проговорити снажније и потресније него што смо могли да наслутимо.

Отуда без дилеме можемо рећи да би се распон теме коју је Факултет савремених уметности послао ученицима средњих школа ове године – *Живот* – могао дефинисати, у најкраћем, као *драматизовање приче и испричаног*, односно исприповеданог (курзив Д. Ф.). Приповедање о животу наше младежи с почетка треће деценије 21. века јесте причање о непосредним призорима из живота који одређује друштвени смисао реалног и фикционалног света, те је и разлика између поетских и прозних текстова танка таман онолико колико и граница ових двају светова. Разлика постоји само у начину обликовања текста, али не и у бићу, тј. основи поетског субјекта.

Оно што представља својеврсно чудо је како цвет стваралачки ниче из сувог и голог асфалта, на ком не видимо ни пукотину кроз коју би могла допрети кап воде за његов корен. Свет брзине и спектакла,

вулгаризоване, дифузне и једнако прикривене колико и отворено демонизоване стварности у којој обитава млади човек који нам пише, не ометају, чини се, његову персонализацију и вокацију. Између *онога који говори* (фокус приповедача) и *онога који види* (фокус лика) укинута је граница. Прича, као основни вербални облик, и даље је, очигледно, потребна и неопходна, како би људско искуство везано за опстанак и организацију живота могло да се сачува. Она се у награђеним радовима препознаје у развијању нових, дијалогских облика у којима до изражаја долази свежа снага књижевног представљања и могућност сензибилне књижевне имажинације.

Потреба за дијалогом, једнако колико и за монологом присутна је и у поезији и у прози. Од упита *Где је живот, преко живота у нади (dum spiro, spero - док живим, надам се)*, откривао се (не) *могући живот*, да би се најзад, (не)очекивано (да ли?) стигло до стања *сећања на живот*.

Можда, између осталог, и зато што смо већ у другој години планетарне пандемије изазване вирусом Covid-19, у његовом прећутаном присуству, али и одсуству живота који смо некада живели скоро без свести да га живимо, ученици су објавили свету своја *сећања на живот*. Ако смо и помислили некада да у младом човеку царује површност и ефемеран осећај живота, преварили смо се. Они се крећу. Тетурају и посрћу. Али придижу, ипак. Устају. Пробијају непробојне маске. Шаљу глас. О сећању на живот говори на свој начин скоро сваки награђени рад. Неко упитом *Је ли то можда мирис*

брескве (Јелена Перић), неко неутешан и тужан остаје *На шинама* на Косову и Метохији да сачека сигурну смрт (Бојана Миљковић), неки тако што престају да дишу, остају без ваздуха и кажу *Умео сам да волим*. Тако сећање на живот подразумевано постаје и сећање на љубав (Нина Јанковић). Када је реч о најкомплекснијем жанру „на граници” какав је есеј, могли бисмо се сложити са ментором ученика Јована Тијанића који у образложењу ученичког есеја наглашава да се озбиљност у приступу овом жанру огледа „у паралелама и ерудицији”, али и у конструкцијама које су „нове, особене, креативне” - чак и у оним есејима у којима долази до неминовног „уопштавања”.

Раван у којој се разрешавају основне животне дилеме је раван есејистичког приповедања Милице Михајловић из Пожаревачке гимназије која, трагајући за рецептом како (не) треба живети, доспева у стање помирености са животом (које је и даље сећање на живот). У дијалогу са Растком Петровићем, Дисом, Андрићем, Нушићем, али и Дарвином и Антигоном, ученица (не)очекивано зрело привија на своје луталачке, немирне груди све своје, како каже, „бурне и мирне пловидбе”. Није то чудо, заиста. Тако треба. *Тако мора*, поручиће нам Јован Тијанић из Средње школе за информационе технологије, који, живећ’ међ’ звездама, ипак стоји пуним и јаким стопалом на земљи. Овој. Јединој коју има.

У светлу мисли о крају и исцрпљености једног цивилизацијског пројекта постављеног у причи *Је ли то можда мирис брескве*, од варљиве илузије

(про)путовања из места у место (а све стојећи у месту у потрази за тастером *рестарт*), до немог застајања пред „децом бесних, лудих и лених” који играју славећи живот, можемо само претпоставити како је посматрачу овог хедонистичког и бахатог пира. Иван Арамбашевић из Земунске гимназије ипак у свом есеју слави са сузама и олакшањем и закључује: *Живимо и радујемо се животу, умиремо и радујемо се смрти*. И подсећа нас: *Плачимо! Јер плакати касније моћи нећемо*.

А где је онда субјект приповедања? Шта се са њим збило? Да ли га је победио *Стендалов синдром* из приче Катарине Перовић из Друге крагујевачке гимназије? Мораћемо прочитати опет, не заборављајући да је читалац тај који треба да докучи и допише крај.

Ипак, рад који најсугестивније сажима идеју живота ове године је рад Николине Дикић из Карловачке гимназије. У овој, опрезно и са извесном задршком можемо рећи дуодрами *Сећање на живот* која почиње на крову једне вишеспратнице у дијалошким партитурама између двоје младих, Наташе и Тадије, Николина нам открива свет на граници осећајности која мора да се маскира, како би преживела. Са крова у књижару, из књижаре на улицу, са улице у градски превоз, из градског превоза у ресторан брзе хране (на вегански бургер), а после тога на степенице зграде у барокном стилу, па поново на кров, где ће бити постављен упит да ли је све оно што се десило живот, или тек сећање на живот. Близу небеса, а тако далеко од узвинућа! Млади људи, у тумарању велеградом, телом при

небу, главом при земљи! Шта се десило с њима, с нама? Да ли је то вазда иста цивилизацијска слика еволуције човека и његове неутољиве глади за космичким складом?

У пажљиво постављеној драми, која се одиграва споља и унутра, у екстеријеру и ентеријеру, васпостављена је пустош града као егзистенцијална одредница младости која дијалогом покушава да успостави континуитет садашњег и прошлог. Наратор маргинализује остале актере ове дуодраме (јер су сви други доиста споредни актери комплексног међуодноса Наташе и Тадије, и као такви немају карактер „игривих“ бића), скоро равнодушним коментаром да не зна да ли је оно што се десило „сећање на живот” или начин на који га је, како слуги, „небо појело”.

Улога рецензента ових ђачких радова сасвим је небитна. Јер, извесно је, онај који пише ове редове учи од оних чије редове чита. А то зна и сваки гимназијски професор који прегледа ђачки писмени задатак. Отуда првонаграђена у категорији приче проблематизује однос ауторитета, што професорка из приче *Са срећним крајем* препознаје као „варијацију поенте” оксиморонски заокружене у исказу „да смо сви једнаки у својој посебности”. Чак и Макруцио из приче Јелене Перић из Ваљевске гимназије који прелазећи нивое у својој видео-игрици (видео-животу), на крају тражи дугме за рестарт. И ту смо већ на путу да се, након рестарта, (ре)дефинишемо и повежемо. Опет.

А повезује нас текст Бојане Миљковић из Гимназије у Косовској Каменици, која нам приповеда о танкој нити покидане (са)осећајности. Дискретном симболиком возова који пролазе, новца и шина на које се спушта безимена глава бескућника наглашен је трагизам целог једног простора (Косова и Метохије) изван и изнад сваке логике живота, скрпљеног од коцкарског раскусуравања у релацијама имати-немати, дати-не дати, отићи или (ипак) остати.

Чак и у оним причама и есејима у којима долази до неминовног уопштавања остављена нам је могућност да уронимо у дубине сумње, суочимо са епохалним проблемима и савременим људским и поетичким дилемама света у коме живимо. Иако често предуге, али пажљиво нијансиране есејистичке рефлексije о искуству живота, свету који познају мало или слабо, са успутним разговорима, опаženим противречностима, неизбрисивим сликама – дају нам, ипак, ученички опипљиво и надахнуто сећање на живот. И, на неким местима и више од живота. Најзад, овај сажет пресек, чини се, није кадар да ухвати све нити ђачког жанровски, тематски и стилски разноврсног и богатог ткања, као ни раскош стваралачког бића које се огледа у поезији Страхине Гвоздића, Алексе Вилића или Иване Каљевић. Питање је само једно: зашто последњи стихови њихових песама почињу упитом са *Зашто, Зато и Молим вас, реците* (Професоре):

*Зашто сам се претворио у поглед /који
посматра сат и чека поноћ*

(Алекса)

*Зато те нека јалова суша више не мори –
гуша ти се свога ока гнуша. / Memento mori /Тек
кад падну опрости и душа.*

(Страхиња)

*Молим Вас, реците, /где је тај драгуљ скривен /
реците да знам /да не бих умро сам.*

(Ивана)

Усмереност ове поезије открива нам савремен и
значањима обременен тренутак наше стварности
и живот као извор мисаоних дејстава. Богатство
смисла, ипак, увек се прелива преко флуидне
границе речи. То не смемо никако да заборавимо.
И, како би рекао велики српски модерни песник
Миодраг Павловић:

Човек је словима обрастао као длаком.

Ко умре неписмен, није се ни родио под знаком.

Па, за промену, добро јутро, Професоре!
Да нам сване – ЖИВОТ!

ДРАМА – главна награда

Николина Дикић¹ СЕЋАЊЕ НА ЖИВОТ

(жанр: драма)

ЕКСТЕРИЈЕР: КРОВ СТАМБЕНЕ ЗГРАДЕ, ВЕЧЕ

НАТАША (20) дуга плава коса. Носи бели џемпер, плаве фармерице, крем капут и бели ранац
ТАДИЈА (20) светла кратко ошишана коса, носи тренерицу и шушкаву јакну
Седе једно до другог на картонским кутијама

Наташа (кроз смех)

-... колико нам је требало да се попнемо на тврђаву а ти ниси могао да престанеш да кукаш

Тадија (кроз смех)

-Ја? Ја сам кукао? Нема шансе овакав спортиста да кука, то је можда била нека што свира гитару
Тадија лактом благо гура Наташу

Наташа (*преврће очима*)

Како год.

(застане)

-Знаш, не свирам већ неко време

Тадија

-Откуд то?

Наташа

-Не знам, више нисам имала жеље

Наташа тишина. Тадија нервозно удара о лименку пива прстима

Тадија

-А овај, јел се сећаш оног кафића?

Наташа (збуњено)

-Кафића?

Тадија (*оклева*)

-Ма да. Оног што смо се претварали...А сећаш се сигурно

Наташа почиње гласно да се смеје

Наташа

-Јао Боже. Кад нас је онај човек питао да ли смо заједно

Наташа се још гласније смеје и ставља руке преко уста

Наташа

-Па сам му рекла како бисмо били верени да није твоје школе

Тадија

-И онда смо се тако свађали пред тим ликом док нас је смиривао

Наташа (*док узима гутљај пива*)

-Ја не могу да верујем да је тај човек нама стварно поверовао

Тадија

-Ни ја. Још он нама нешто као да смо млади, да има времена за свађу кад остаримо. А било нам је

¹Николина Дикић 4-6, Карловачка гимназија, жанр: драма, ментор: Маја Стокин, ГЛАВНА НАГРАДА

забавно реално

Наташа ћути

Тадија

-А шта као није? Ма да то сам ја умислио. Нисам
требао ни да спомињем

Наташа

-Не, управу си. Јесте било забавно. Био је чак и
касније онај покушај остајања у контакту

Тадија ћути док гледа у под

Наташа (подругљиво)

-Шта? Да нисам ја умислила овај део?

Тадија

-Ниси, само знам где ћеш ићи даље са тим

Наташа

-Можда до оног дела кад си само престао да ми
пишеш? Кад ти је досадило?

Тадија чеше теме главе нервозно

Тадија

-Драмиш. Није било тако

Наташа *(изнервирано, тресе јој се глас)*

-Није те било довољно брига ни да ми кажеш да је
готово. Хтео си да ми само досади игнорисање и да
не кажемо ништа једно другом. Кукавице.

Тадија

-Преосетљива си

Тадија устаје и креће ка другом крају крова,

Наташа креће за њим

Наташа *(изнервирано)*

-Преосетљива?

(застане)

Стварно си био у праву. Све си ово само умислио.

Наташа жури према излазу са крова.

Тадија креће за њом

Тадија

-Чекај! Ајде сачекај...

*Обоје улазе у зграду. Наташа стиже до степеница и
креће ка спрату испод*

Тадија *(гласно)*

-Ја желим да схватим шта се десило, а ти само мене
кривиш

*Наташа се попне за пар степеника и окрене се ка
Тадији*

Наташа *(гласно)*

-Кривим те, наравно да те кривим! Само не за оно
што ти мислиш!

Тадија *(ширећи руке, изнервирано)*

-Шта онда? Шта сам још могао да урадим?

Наташа *(разочарано)*

-Да ли ме озбиљно ово питаш?

*Иза Тадије се отварају врата и на ходник излази
КОМШИЈА (60) у бадемантилу, видно изнервиран*

Комшија

-Шта радите вас двоје!? Јел живите ви овде!?

*Наташа и Тадија се погледају и крећу да трче ка
доле. Комшија креће за њима. Одустаје и наслања
се на гелендер одакле наставља да виче.*

Комшија

-Хеј станите, станите! Зваћу вам комуналну бре!

Наташа и Тадија смејући се трче низ степенице.

Задихани излазе из зграде. Фокус је на Наташи

Тадија

*(нарација) Прошлост је грозан, мутан бездан; што
у тај сумрак оде, не постоји више и није никад
постојало*

ЕКСТЕРИЈЕР. ПРОМЕТНА УЛИЦА, НОЋ

Наташа и Тадија шетају кроз улицу. Стају пред књижару која је споља украшена у новогодишњем стилу

Тадија

- У овој књижари сам провео барем половину детињства

Обоје гледају излог књижаре у ком се налазе шине и играчка воз, а око шина пар књига

Тадија (замишљено)

- Већ годинама се ово место уопште не мења
Наташа га значајно погледа и затим улази у књижару, за њом и Тадија

Књижара је пуна дрвенарије и новогодишњих украса. У позадини иду Дебисијево композиције
МИЛЕНА (55) проседа, носи наочаре, широки браон џемпер и сукњу. Седи иза пулта који се налази у дну књижаре и прелистава неке часописе

Милена

(изненађено, спуштајући наочаре на врх носа)

- Тадија? Човече колико те нисам видела!

Тадија и Наташа прилазе пулту

Тадија (кроз неугодан смех)

- Па да, једно пар месеци нисам долазио

Милена климне главом и обрати пажњу на Наташу

Милена (пружајући руку)

- Ћао злато, ја сам Милена

Наташа (пружајући руку, осмехујући се)

- Наташа, драго ми је

Милена још боље осмотри Наташу па погледа

Тадију смешећи се

Милена

- Јао Тадија, како је само слатка! Откуд да сте навратили?

Тадија

- Наташа дуго није дуго била у граду, па је водим у мали обилазак

Милена

- Аха, разумем. А баш сте и изабрали време, таман пред затварање.

Тадија (кроз смех)

- Нисам ни знао да ли ће радити овако касно

Милена

- Ето, али сте имали среће. Хајде, разгледајте ви, нећу да вам сметам

Милена наставља да листа часопис. Наташа и Тадија се приближе великој жутој плетеној корпи пуној књига

Тадија

- Ту стоје књиге које су људи поклонили књижари. Пола корпе су моје.

Наташа

- Ја сам увек била себична што се тиче књига. Тешко ми је да се од њих раставим

Наташа бира по корпи

Наташа

- Зашто си их остављао?

Тадија

- При свакој селидби бисмо открили неке вишкове, обично књиге и онда их доносили овде
Наташа узима једну књигу и упуту се према

каси. Тадија се наслања на улазна врата. Делује дезоријентисано док гледа ка Наташи

Милена (гласно)

-Јао, па он мене и не чује. Тадија! ТАДИЈА!

Тадија се тргне и усправи се

Милена

-Поздрави маму! Нек сврати и она некад

Тадија

-Да да, наравно. Овај, довиђења, видимо се

Наташа му прилази и заједно излазе из књижаре

ЕКСТЕРИЈЕР. ПРОМЕТНА УЛИЦА

Тадија и Наташа шетају једно поред другог. Тадија је пар пута погледа, она не узвраћа поглед.

Наташа

-А како иду твоји тренинзи?

Тадија

-Тренинзи? Па оно, ишли су океј. Па сам нешто смањιο... (оклева) Мислим престао. Нисам смањιο него престао

Обара погледа ка Наташиној шаци

Наташа

-Прошле године си био баш загрејан за атлетику

Тадија

-Дуг је то период годину дана

Погледају се, па обарају поглед. Тадија је хвата за руку

Тадија

-Могли бисмо да једемо нешто. Овде уђемо у седмицу и стаје нам код неког новог места. Као фаст-фуд

Наташа

-Фаст-фуд?

Тадија

-Па да, морам да ти покажем нова места у граду, а то значи нови фаст-фуд

Наташа погледа ка аутобусу који им се приближава

Наташа

-Седмицом си рекао?

Тадија

-Да, Ш... (док је подигао поглед Наташа је већ потрчала ка аутобусу)

Наташа

(трчећи се окреће Тадији)

Хајде, пожури!

Наташа улази на средња врата, Тадија на последња

Аутобус је старији модел, пун људи.

Наташа и Тадија се траже погледом и пар пута се једно другом насмеју, док им се улична светла повремено пресликавају на лицима.

ЕНТЕРИЈЕР. РЕСТОРАН БРЗЕ ХРАНЕ, УРЕЂЕН У СТИЛУ 50-их

Наташа и Тадија седе једно наспрам другог за столом поред прозора који гледа на улицу Прилази им КОНОБАРИЦА(30), обучена у униформу ресторана жуто-црвене боје

Конобарица (расположено)

-Добро вече, да ли сте спремни да наручите?

Наташа

Шта имате без меса?

Конобарица

-На менију имамо вегански бургер и наравно уз њега прилоге. Предлажем акцију вегански бургер, малу порцију помфрита и малу лимунаду.

Наташа

-Важи, то ћу

Конобарица

-А ви?

Конобарица се окрене Тадији који се на моменат збуди

Тадија

-Овај, исто, исто ћу што и она

Конобарица

-У реду. Хоћете ли неки сос за помфрит?

Тадија

-Ја ћу мајонез

Наташа

-Мени може кечап

Конобарица

У реду, ускоро ће бити готово

Конобарица се осмехне и оде.

Тадија се лактовима наслони на сто

Тадија

-Како ми никад ниси рекла рекла да не једеш месо?

Наташа *(док гледа кроз прозор)*

-Не знам, само нисмо дошли на ту тему

-Погледај их само

Тадија

-Кога?

Наташа показује прстом ка пару који седи на аутобуској станици окренут леђима. Девојка браон косе је наслоњена на момка поред ког стоји спортска торба.

Тадија

-Делују заљубљено

Тадија окрене главу ка прозору затим погледа Наташу и она њега

Наташа

-Можда само не знају довољно једно о другом
*Тадија се насмеје и одмакне се од стола
Долази конобарица са храном*

Конобарица

-Изволите. Прибор је у салветама. Уживајте!
Обоје се захвале и почну да једу

Тадија

-Од чега је ово?

Наташа

-Па не знам, обично је главни кромпир, а све остало зависи од ресторана. Какво ти је?

Тадија

-Фино је, био сам спреман и на горе
Наташа се насмеје

Наташа

-Па што си онда наручио?

Тадија

-А не знам. Хтео сам да видим како изгледа хамбургер без меса

Наташа се осмехне и помфрит умочи у мајонез у Тадијином тањиру.

ЕКСТЕРИЈЕР. ЗГРАДА БАРОКНОГ СТИЛА

Наташа и Тадија седе на степеницама зграде. На њима се осликава црвено светло са уличне рекламе. Тадија се игра са Наташином косом.

Тадија

И даље не могу да се навикнем да је плава

Наташа (смешећи се)

-И ја се некада зачудим... Свиђа ти се?

Тадија

Да, лепа је, само ми је некако чудно

Наташа га гурка лактом

Наташа (осмехујући се)

-Лепше су ти бринете?

Тадија (преврће очима)

-Знаш да нисам тако мислио

Наташа

Ниси, само знам где ћеш даље са тим

Тадија

Не, само... Некако ми насрћу сећања

(дубоко удахне)

-И дође ми жао и твоје гитаре, и мојих тренинга и нас. Свега

Наташа се окрене Тадији и прстима му прође кроз косу.

Наташа

-Драмиш. Уопште није тако било

Тадија (скреће поглед)

-Само ми није једноставно да објасним

Наташа (кроз осмех)

-Преосетљив си... (почне да певуши и млатара

рукама) „Пролазе и враћају се са ластама“

Тадија (кроз смех)

Јао не

Чује се само мелодија песме у позадини и постаје гласнија

Наташа (гласније, фалширајући)

Сунчани и насмијани дани

Опет је у мојој души пролеће

Да л' си девојка ил' жена сада ти?“

Стаје испред Тадије и пружа му руку. Он са осмехом стидљиво прихвати. Почињу неспретно да играју по степеницама смејући се и удаљавајући се од дела који је био под црвеним светлом.

ЕКСТЕРИЈЕР. КРОВ СТАМБЕНЕ ЗГРАДЕ, НОЋ

Седају на картонске кутије са прве сцене. Наташа се наслања на Тадију и обоје гледају град.

Наташа

-Како је само леп ноћу, са свим тим светлима. Делује тако мало.

На тренутак обоје заћуте

Тадија

-Да ли си љута на мене?

Наташа устаје и наслања се леђима на ограду крова.

Наташа

-Превише је лепо. Град, ноћ, да бих размишљала о

томе

Тадија гледа у Наташу која бацају главу уназад

Тадија

-Ниси ми показала књигу коју си изабрала

Наташа

-У ранцу је

Тадија из ранца који се налази поред њега вади књигу. Загледа је.

Тадија (подругљиво)

-Београд:1990, Тираж 300

Има и посвету

Наташа (и даље забачене главе)

-Шта пише?

Тадија

„Ти не постојиш, нити си постојала.

Рођена у мојој тишини и тами“

(збуњено застане па настави)

„На Сунцу мог срца ти си само сјала

Јер све што љубимо-створили смо сами“

Тадија погледа ка Наташи која у том тренутку подиже главу. Ветар почиње да дува. Наташина коса вијори док се странице књиге преврћу.

Гледају једно друго у очи док небо постаје шарено.

Свиће. Наташа прилази, наслања се на Тадију.

Тадија отвара очи. Гледа око себе и схвата да Наташе нема.

ЕКСТЕРИЈЕР. ПУСТ ГРАД, ДАН

Смењују се снимци књижаре, ресторана, степеница, станице и улица

Тадија

(нарација)

-Тако су само говорили Киш и Дучић. А сад, кад тај тренутак живи, трнци ми пролазе кроз тело и одједном сам будан. Сунце ми иде у очи, нема никакве књиге, нема ни ње.

У овом тренутку не знам довољно речи као они, па да објасним то сећање на живот и начин на који ме је небо појело.

ПОЕЗИЈА

Страхиња Гвоздић²

Dum spiro, spero

Мало ми је цвећа остало на длану

И цимета у коси.

Носи

Ме струја. Лука плану.

Спустићу, муком, свој тршчани сомбреро,

Под сушом и очима.

Плима

Ме нанеће, неверо,

На земљу, знам. Ветар у облаке дува.

Зора нам није боса.

²Страхиња Гвоздић, 4 разред, Математичка гимназија, ментор: Јасмина Огњеновић; поезија, ПРВА НАГРАДА

За мене

Тек кад падну калпаци и сабље,
Сети се смрти –
Зар да буде распорено рубље,
Удови крти,
Када восак са свећа још капље?
Анђелима крену, а нога ти
Поче да храмље.
О ружи се баченој сан прати
Назад у грмље.
Кад ћеш пред загрљај цвет убрати?
Младих ће притрчати одори
Да се не вуче
Чврста и поштена по покори;
Али умуче
Здравица – у земљу се обори.
Зато нека те јалова суша
Више не мори –
Гуша ти се свога ока гнуша.
Memento mori
Тек кад падну опрости и душа.

Драга Ти коју залупише прозори

Колико си мостова срушила синоћ?
Vae victis кад на литуцу паднеш крадом
Као што муве Ти зујале би брадом
Икада да обалу прими у помоћ.
Кај се и плачи сад јер сенке Ти касне
И јер слуге Ти се збише у један крај

Тек јер другог и не беше; тлачи и знај
Да пољубац је кад своје склопиш усне.
Унапред Ти спустим капке. Тика-така.
Срдечно и здраво док не лебди ми крст,
Твоја бравама ненахрањена сврака
П.С. Да срушиш сунце одсекла си прст.
П.П.С. Таласи за сву крв су рака.
П.П.П.С. Пссст.

Алекса Вилић³

? МАНИФЕСТ ПИТАЊА СВОЈЕВРСНЕ ЕГЗИСТЕНЦИЈЕ

зашто ме толико вређа
оно што ми је већ знано и познато
оно ковитлање у утроби које одвећ не жели да
престане
и оно исувише видно и присутно а немогуће да
буде изречено

зашто су ми очи суве и бледе
као крхко стакло пред пуцање
док трепћем да отерам мисли које немају смисла и
поенту
а опет чија ми је истина јасна
формирана у облику ножа који носим већ годинама

³Алекса Вилић 4. разред, Карловачка гимназија, ментор: Маја Стокин; поезија, ДРУГА НАГРАДА

зашто су ми уста немоћна и равна као црта
да изговорим оно мало што ми је и даље остало
и жељу неостварену да сапнем и прогутам
да је киселина прогори и учини нечитљивом

зашто ми тишина смета
а у обиљу гласова увек се надам њој
да ме одвуче из тог места
где можда желим да постојим

зашто завидим несвесно али константно
када ми је све на руке пружено
и имам све што сам од себе
увек могао да сањам и пожелим

зашто осетим кнедлу у грлу
када могу све да изговорим
и осмех ми није стран
али да ли је прави истински

зашто путујем споредно
када та пешчана стаза нема моје име
и зашто га желим
када знам куда пођох и где треба да пристигнем

зашто ово пишем
када остаје само као физички облик мог незнања
које познајем од почетка до краја напамет
али ме и даље буну

зашто толико жудим да одем
када је свет мени овде “познат”
да иза сваког угла тражим неки мрак
у ком ћу да се сакријем без разлога

зашто сањам
оно што из главе желим да нестане
што ме подсећа на привидну муку
иако у свету има много горих ствари од ње

зашто у материјализму тражим утеху
када ме он цепа само још више
и не призива ништа
но привремено задовољство

зашто жудим за туђом несрећом
када ми она није потребна
а опет ухватим себе како је очајнички тражим
али не желим да постанем лоша особа

зашто сам се претворио у поглед
који посматра сат и чека поноћ

Ивана Каљевић⁴

Професоре

Добро вече професоре,
Дуго је прошло од кад Вам глас чуо нисам
Давно сам из клупе изашао
И у свет одраслих ушао.
Заборавио сам Вас нешто питати
Нешто што ме већ дуго мучи,
А што се у школи не учи
Све које сам питао
Рекли су ми исто
Да то што тражим већ одавно не постоји
Да су то људи успут изгубили
Да су све добро људско убили.
Већ годинама лутам градом
И тражим изгубљени драгуљ,
Па се сетих да питам неког
Ко ми је на то пажњу скренуо
И тако ме опоменуо
Да то добро чувам
Као очи у глави
Као нешто што свему смисао даје.
Професоре,
Реците ми молим Вас
Где је љубав
Она од које постанеш губав?
Молим Вас реците,
Где је тај драгуљ скривен
Реците да знам
Да не бих умро сам.

Воз

Возила сам се као и сваке вечери
Једним старим возом
У којем је и моја прабака
Остављала своје мисли
И најдубље тајне.
Нешто ми се те вечери чинило
Као да се возим већ сатима
И да никад нећу бити пред својим вратима.
Кућа је била тако близу,
А у мојој глави тако далеко.
Да ли је кућа оно где увече дођемо уморни и
заспимо
Или је кућа тамо где са осмехом идемо и са њим се
враћамо?
Тако су моје мисли лутале дуго
И онда ме је обузела туга
Јер можда никад нећу стићи кући.
Мислим на ону
Са најлепшим осмехом,
Са најлепшим загрљајем
Јер тако је то у возу живота
На неким станицама остајеш вечно,
На неким само на кратко,
А на неке никад и не стигнеш.
То је тај воз живота
Који ми се стално по глави мота.

⁴Ивана Каљевић, 1. разред, Гимназија „Лаза Костић“, Нови Сад; поезија, ТРЕЋА НАГРАДА

Спас и једина нада

Шта се деси кад останемо са својим мислима?
Када цео свет стане у нашу главу ,
А фигуре у белом
Трче по ходницима
Не били још коме дали које јутро
Да ужива у погледу на људе
Који весело парком иду
И не знају да цене то што су из кревета изашли
Како би се са својим драгим људима нашли,
А живот је лукава ствар
И може за час да направи квар
И раздвоји људе који се стварно воле .
И тако сатима
Сама седим пред вратима
Те мале собе
Иза које се свет крије.
Чујем своје мисли како вриште
Док јутро почиње да се јавља
И пожелим да следеће не дочекам ,
Али знам да морам да се борим
Јер неко напољу рачуна на мене
И убеђује себе да је ова битка лака
Моли ме да останем јака ,
А ја бришем последњу сузу
И чекам да ми
Дају још једну дозу
Отрова што се у малој бочици држи
Са налепницом
Спас и једина нада

Да ћу и ја некад поново
Видети светлост мог лепог града.

Ана Марија Хорват⁵

Ода животу у панонском муљу

Мислио си да ћеш одавде отићи,
прљавштину с лица крвљу спрати,
прекрстити се и украсти себи ново име.

Како би при скуту нове мајке?
(Не кривим те,
многи су људи спас тражили
међу карнирима женске сукње
мада,
грех би био поносити се тиме.)

Мутан поста блистав поток
док до'вде дође,
ко ти је рекао да прост човек може другачије да
прође?

Исти муљ гуши тебе,
твога оца, јаничара и хусара.
Друге силе, други људи, друге меци, друге сабље -
ипак све то на место своје дође.

⁵Ана Марија Хорват, 3. разред, ментор др Наташа Иветић, Гимназија „Душан Васиљев“, Кикинда; поезија, ПОХВАЛА

(гле види плаветнило, гле види воду тамну,
гле види рогоз, гле види бледо звездасто барско
цвеће,
гле види кућу (блатнаву страћару драгу), гле види
кревет,
гле види људе - њихове сузе и кавге, гле види људе
- тачке и шаре,
гле види у тору овце - сада ће зарад тебе засећи оне
жилаве и старе)

Истина је горка,
све овде увек тече исто:
к'о равничарска река - блато које блиста.

Био шамар или сабља,
нож, конопац, или метак.
Не мари Бог да ли је борба прљава ил' чиста.

Ево Вам три панонске истине:

**Исти храстови над читавим породичним стаблима
пазе и плачу.*

**У истој се мочвари временом удаве сви (Тешко је
из вечног сивила побећи. Можеш на коња или кола
скочити, али се тамна вода у плућима ваздан носи.)*

**Исти поглед те већ од Адама прати - свом се гробу
свако врати.*

Лана Матијаш⁶

Скупљеним крилима се не лети (слем поезија)

Живот иде већ утемељеним путем,
док се наивно, али убедљиво правим да не лутам
Сви сређени распореди са којих обављене обавезе
скидам,
док лажем себе да се изнутра не кидам

Понављањем испланиране шеме се не живи
Ја живим за слободу, али пошла сам путем кривим,
у бунилу од задатака где дефинишу ме бројеви,
где сви смо само монотоног друштва слојеви

Из свег срца желим да одлетим,
али тада ме реалност натера да се сетим:
скупљеним крилима се не лети,
а онима који покушају да их ослободе се прети

Треба ми друга половина из другог места и времена
која на себи не носи овдашња бремена,
која доћи ће и крила ми отворити,
која овај свет за мене ће затворити,
која живот ће обновити,
која мене ће у целину претворити

Само један нежан додир крила ће раширити,
само једна лепа реч све ће преокренути,
с утабаног пута ћемо скренути
и тако заједно ћемо ођездити

⁶Лана Матијаш, 2. разред, Десета гимназија "Михајло Пупин"; поезија, ПОХВАЛА

Лелујајући изнад облака, тамо где се сунце рађа,
скроз до залазака изнад лађа
У тренутку разумећемо све као једно
и винуту се у висине као нешто истински вредно

Саградићемо дом, створивши љубав,
саградити нови свет који није овако шугав
Напокон имаћемо слободу, поштоваће се вредности
Владаће систем праведности

Колико год у такозваном животу играли улогу бедну,
ми немамо могућност само једну
Из мало труда можемо створити део који недостаје
и направити свој свет, живот који заиста опстаје

Зато не смеју се гасити уметнички пориви
само да би се удовољили од љигаваца прохтеви,
већ се требају славити поносно
Због њих свако биће је јединствено
Раздвајају нас у гомили машина које у журби трче за
обавезама,
које овај свет некако назива живим људима

Бићемо посебни по нашим световима и делима,
које систем неће подвргнути правилима и
границама
Бићемо ствараоци, креатори, покретачи, њима
можда чак и апсурдни
али непобедиви слободни умови безгранични!

Јелена Спасић⁷

Два горостаса

Било је то једног трена у овоме часу
врло чудно и тајно у сваком човеку.
Све зле и мрачне силе, где год да су
почеше пропадати у јаму неку.

Посвађаше се два горостаса, овога сата,
једно напада а друго покушава да мири.
То није нико други него брат до брата,
непронађен ко је, стално ватру пири.

Зло је добро са маском преко бића
докле год не завири у своју суштину.
Неоткривена смо сопствена открића.

Сви смо ми у души чисти, немамо тмину.
Треба пронаћи тај компас мира.
Музичар иде куда његова душа свира.

⁷Јелена Спасић, 4. разред, Десета гимназија „Михајло Пупин“, Ментор: Кристина Рајић; поезија, ПОХВАЛА

ПРИЧА

Николина Николић⁸

Са срећним крајем

Ових дана су само неке табле постале „паметне“, а ђачке уздахе никако да учитају електронски дневници. Лозинке би да буду лозинкастије, а имена се отимају коришћењу. Моја прича, ипак, почиње...

„На врху стране напишите који је писмени по реду, затим три реда оставите празна. Ту стоји тема, опет три реда прескочите, па тачкица... Ту почните рад. Срећно“, уз многа објашњења расположено рече професорка.

Морам да попутим бар двадесетак редова пажљиво изабраним речима. Добићу оцену за састав који ће настати размишљањем у вези са наметнутом темом. Да ли имате нечитак или непрегледан рукопис? Нема везе, можда једнога дана постанете лекар! Нисте надарени за математику, или не разумете геометрију? Пишете левом руком? Ваљда се навикао бар ваш друг из клупе! Рођени сте у хришћанској породици? Не волите своје име? Мора да нико није предвидео да нећете бити у стању правилно да изговорите то р? Добијате оспице од кикирикија? Жао ми је што не могу да поделим смоки са вама! Веома сте високи? Годинама сте убацивали лопту у кош? Не возите ауто? Као и пола

града, често стојите у препуном аутобусу! Бака је опет љута на вас јер не волите поврће? Имате татин необичан нос, а мамине благо клемпаве уши? Не иде вам физичко? Нисте у стању да држите равнотежу на левој ноzi? Нисте у нарочитој снази? Имате слабо срце на татине? Јединац сте? Ни брата ни сестре да вам смета! Мучи вас кијање на полен? Добро је да знам, да не пишемо заједно онај писмени у априлу! Мука вам је од мириса диња? Без бриге, не расту у школи! Плашите се мрака? Почела је коса да вам седи? Зато се фарбате? Кратковиди сте? Где су вам наочари? Не знате да пуцкетате прстима? Ако вам је лакше, ја не уmem да звиждим! Мени исто кожа испуца зими од студени! Препоручићу вам маст од невена! Паднете у несвест чим видите крв? А ја бих волела да могу заносно да певам, или нежно да цртам... И даље нисте запамтили прву деклинацију из латинског? Нисте у стању да разумете Кафкин „Процес“? Требало је раније да ми кажете! Сада сте осуђени на прву тему – „Виша сила“! Има ли ичег светијег неголи бити разапет у ковитлацу питања, у ковитлацу речи?

⁸Николина Николић, 4 разред, Десета гимназија „Михајло Пупин“, Нови Београд, ментор Љиљана Ђурђевић Стојковић; проза, ПРВА НАГРАДА

Јелена Перић⁹

Је ли то можда мирис брескве

Макруцио је стигао до следећег нивоа. Било је и време, једва је чекао да стигне до њега. Сви су му причали да га на крају овог нивоа очекује доста поена и награда које може искористити касније кроз игру, а то му још више буди жељу да га што пре пређе. Сад чека само оглашавање почетка нивоа, обавијен својим посебним плаштом, са осталим играчима, њему пак непознатим.

„Захладнело је”, помисли он узимајући крајеве плашта како би покрио и предњи део свог тела који није био покривен. Осетио је хладан поветарац на својим шакама које су сада једино биле откривене, изузимајући лице које је имало одлучан израз.

“Само да пређем овај ниво, после ће све бити лакше.” Опазио је изразе лица осталих такмичара. Били су врло потиштени, што је Макруцију било и чудно, а и оправдано. Да ли су такви због ветра или због самог нивоа није знао, али је знао да њему овај ветар уопште не прија. Кад се сети само како је као млађи увек улазио у кућу када би ветар почео да дува, а сад баш и нема ту могућност, већ само да чека тај одлучујући звук по ком би одмах почео да трчи не би ли се имало загрејао.

На самом завршетку ове његове мисли чуо се и сам звук и Макруцио је ухватио спринт, као што су учинили и остали такмичари. “До следећег скретања, после дефинитивно стајем и одмарам”,

уздишући рекао је себи пошто је руком скинуо зној са лица, а потом је осушио прешавши њом по својим наранџастим панталонама. Поред њега је пројурила једна девојка плаве косе, и како је прошла загазила је у барицу која се налазила тик поред Макруција и тако упрљала његов плашт. “Пази куда идеш, бре!”, узвикнуо је Макруцио. “Извини!”, рече она не осврћући се. Ипак је стао пре кривине која и није била нешто даље од места на ком се налазио. Одмах је скинуо свој плашт. “А да ли ме неко зеза!”, мрштио се над плаштом. “Ако не будем могао да га очистим, она ће бити крива. Кад већ не гледа куда иде.” Мрзовољно је чистио плашт марамицом коју је извадио из свог десног џепа панталона очекивајући да ће се мрља очистити, али ништа се није десило. Мрља је стајала непомицно на плашту. “Надам се да неће имати утицаја на његове способности”, размишљао је Макруцио док је навлачио плашт на себе, одлучно корачајући ка кривини. Кроз главу му се провукла једна, њему сада, неприкладна мисао. “Има диван парфем, ако се не варам ноте брескве.” Одмах је скренуо мисли са ње и упутио се ка кривини. Можда ипак неће ни правити паузу на кривини, што није ни учинио. Сад је само хтео да настави да се креће даље јер је већ предахнуо приликом покушаја чишћења плашта, а овај предах на кривини би га само подсећао на ту посве нежељену ситуацију. Недалеко од кривине угледао је гужву људи окупљену око нечега, није могао распознати тачно чега.

⁹Јелена Перић, 3. разред, Ваљевска гимназија, Ваљево; прича, ДРУГА НАГРАДА

Док се приближавао могао је чути повике: „Ајде, можеш ти то!“, „Јаче, јаче га удари!“, „Слабићу!“. Сви ти звуци подсећали су га на звуке током неке врсте борбе. „Али кад пре?“, зачуђивао се Макруцио. „Ниво само што је почео.“ Убрзо се нашао испред те руље и провлачећи се кроз све те људе дошао је до центра самог дешавања. „Ау, шта је ово, забога?“, рекао је себи, али га је један такмичар, момак отприлике његових година, чуо и одговорио му „Е ово је оно што називају централном борбом.“ Чувши сам одговор Макруцио га упита: „А шта се заправо дешава у њој?“ „Е, у њој се против звери Чаролинса такмичи свако ко сматра да може изаћи на крај са њим, а као награду дуплирао би му се добитак на крају нивоа.“ „Занимљиво, а и ризично“, рече Макруцио. „Да, да, ако имаш један преостали живот не би било паметно да се упушташ у борбу са њим.“ Посаветовао га овај момак удаљавајући се од саме буке. „Па, тих мука немам.“, помисли у себи Макруцио „Са своја три живота и са магичним плаштом ова борба ће бити мајчи кашаљ!“ Сад се само сладио будућем добитку жељно ишчекујући завршетак борбе. „Крај!“, зачуло се после пар тренутака. „Ко је следећи ко би желео да стане на црту снажном Чаролинсу, овај несрећник се није баш прославио? Има ли таквих?“ Док су износили тело такмичара из круга где се водила борба, у гомили се зачуо нечији глас. „Тај сам!“, узвикну Макруцио. Граја се зачула са свих страна, и није било лако распознати да ли су коментари гомиле били позитивни или негативни. И сам Макруцио

је само могао чути разне гласове, али их није могао најјасније разумети. Приближио се кругу у ком се налазила звер дупло већа од њега самог. Три, четири, сад! - борба је почела. Макруцио је држао свој бодеж који је раније био сакривен у џепној торбици за нож која се налазила крај задњег џепа његових наранџастих панталона. Сад је чврсто држао бодеж у левој руци док је десном држао један крај свог плашта. Чаролинс се полако приближавао Макруцију док није једним брзим скоком стао пред њега и замахнуо својим мачем. Макруцио је брзим потезом леве руке обмотао себе плаштом и слабашно одбио напад Чаролинса. На плашту је остала посекотина коју је Чаролинс направио мачем, али Макруцио се није освртао на њу и одмах је кренуо у контранапад, па тако ранио звер. Чаролинс се срушио на земљу, али је и даље био жив. Макруцио се приближио Чаролинсу не би ли му задао последњи ударац, али је Чаролинс својом преосталом снагом ранио Макруцију прешавши мачем преко листа Макруцијеве десне ноге која је, иако је била покривена плаштом, почела да крвари и прави црвену мрљу на наранџастим панталонама. Макруцио је остао без ослонца десне ноге и свом својом снагом пао на Чаролинса. Тишина. После пар тренутака Макруцио је склизнуо са звери оставивши је са бодежом у срцу да искрвари до смрти. Док су остали такмичари узвицима славили његову победу, Макруцио је, чистећи своју рану плаштом, схватио да од магичног плашта више неће имати било какву

врсту помоћи. Може бити евентуално само одевни предмет и нека врста крпе за рану, али штит којим је штитио своја три живота више неће бити. На све то сада има преостала два живота, а до краја нивоа има вероватно још доста тога што би требало прећи. Пошто га је пар такмичара потапшало по леђима и упутило му пар речи дивљења, Макруцио је наставио пут који га је водио завршетку нивоа, а сада и дуплој награди такође. Корачао је каменитим путем који је пролазио кроз цветну ливаду. Није могао видети никог у свом видокругу, само тај узнемирујуће миран приказ. “Боље претрчи овај део, Макруцио.”, говорио је себи. “Сад није време за опуштање.” Чврсто је ухватио плашт на месту где је остао пресек и тако трчао низ пут који га је водио, не зна ни он тачно где.

Прешавши неки део пута приметио је да се околина доста променила. Око њега више није било ливаде, већ нека пустош, суво дрвеће на све стране и жбуње препуно чудних бобица. Загледао се у жбун који је био тик испред њега. “То јести нећу, али би ми добро дошла нека храна.”, рече и у том тренутку се окренуо јер је чуо нечије кораке. “О, па то си ти, победниче!”, узвикну онај исти момак који му је објаснио каква борба се одиграла раније. “Само ме немој тако звати, молим те.”, одговори му Макруцио. “А зар ниси ти отишао пре мене напред, откуд то да тек сад стижеш, а и како знаш да сам победио, и такмичио се заправо?”, упита га Макруцио. “Вратио сам се због сестре, она ми је рекла шта се десило, и она је са мном на овом нивоу.” “Фино, моји су сви

одавно прешли овај ниво.”, одговори му Макруцио. “Једино ја нисам.” “За сад.”, убади се момак. “Да, да, тако је. За сад.” рече Макруцио неуверљиво. “Па да потрчимо сад, шта мислиш?”, упита га момак. “Што да не.”, одговори му Макруцио и заједно почеше трчати дуж пута током ког им је ветар разносио праменове косе који би им се нашли на лицу, и тако им рашчистио видик.

Нису дуго пешачили, а већ су се створили испред неког другог дешавања. Сад се на пар метара од њих налазио мост са људима у реду испред њега. “Шта је ово сада?”, упита Макруцио. “Немам благе везе.”, одговори му момак. Полако су се приближавали реду и како су ишли могли су чути шта, рекли би, главни човек тамо говори. “Хајмо, двоје по двоје прелазите мост, али пазите на ту течност испод моста, ја баш и не бих желео да јој приђем близу, а камоли да упаднем у њу!”, говорио је тај човек некако бездушно, готово исмевајући ову врло озбиљну ситуацију. “Па дивно, игри нема краја.”, рече Макруцио. Стајали су у реду који се полако смањивао, заправо све ближе и ближе су били самом мосту. Могли су чути звук упадања у ту, рекло би се, нагризајућу течност, врисак и кукање људи, па и смех и слављење неких који су прошли мост. Макруцио је почео да стеже свој плашт и да се претура са ноге на ногу. Угледао је момка који је непрестано ломиио прсте и гризао се за усну. “Само смирено, биће ти потребна смиреност ускоро.”, рече му Макруцио који је и сам био исто толико узнемирен. “Плашим се, живот ми виси о

концу.”, рече му момак. “Један једини живот имам.” Макруцио је за трен помислио на нешто, али му је та мисао одмах нестала. “То је ризично, Макруцио.” помислио је у себи, а затим је рекао момку, “Баш зато се смири, боље ће ти бити.”, потапшао је момка по леђима и баш тад је пред њима остао само један пар такмичара. Сад су могли јасно видети какав је мост који морају прећи. Био је дрвен, широк око пола метра и без оградаце са стране. Лева и десна страна моста се разликовала, заправо призор са те две стране моста се разликовао. На десној страни могао се видети врло пријатан призор, зеленило у даљини и понека птица која би пролетела поред те стране моста, док је лева страна била сушта супротност десној. На левој страни била је пустош, голо дрвеће и нека чудна летећа створења тамних крила. Макруцио се згрозио чим је угледао то малено, чудновато биће које је облетало око такмичара који се тренутно налазио на мосту. Чудним звуцима које је испуштало пореметило би такмичара који би напослетку завршио испод моста. “Летролук, то је то чудо.”, рече момак. “Сад сам начуо неке како причају о њему.” “Само да пређемо мост, само да га пређемо.” Издахнуо је Макруцио не обазирјући се на оно што му је момак рекао. У том тренутку се чуо поново онај главни човек. “Ајде вас двојица, немамо цео дан!” Момак се укипио, али га је Макруцио потапшао по рамену и рекао му “Ја ћу ићи први, а ти ме прати и пробај да не гледаш на леву страну ако можеш, биће ти боље.” “Хвала ти.”, милим гласом

рекао му је момак. “Чујете ли ви шта вам кажем, на мост, одмах!”, викнуо је човек, а по чијем знаку Макруцио је одмах пришао мосту и почео да хода по њему. Момак га је пратио у стопу. Макруцио је прешао само метар, а већ су почеле ноге да му се тресу. Поглед је спустио ка дрвеном мосту, а затим на леву страну моста. “Не, не гледај ту, усредсреди се.”, мислио је у себи и одмах погледао десну страну моста. Зеленило, природа, спокој. Само што је прешао пар метара, али му чудан звук привуче пажњу на леву страну и он се окренуо ка њој. Ни секунда не прође, а испред његовог лица створио се Летролук. Узнемирено је почео да маше рукама испред себе и да виче “Бежи од мене ти, иш!” Птица га није остављала на миру, сад је почела и да кљуца плашт. “Остави ме на миру!”, говорио је и у исто време покушао да склони плашт од птице пребацивши га руком са једне на другу страну тела. Момак је био иза њега на одстојању мањем од метра, исто покушавајући да некако отера птицу својим малим покретима руку који су били слабаши и врло несигурни. Макруцио није могао да се смири, махао је рукама на све стране, и иако је хтео да побегне од Летролука и претрчи мост који није био много дуг, али се чинио као вечност, он је толико јако замахнуо плаштом ка десној страни моста да се окренуо и закачио момка. Момак је сад висио на мосту држећи се својим рукама за њега. “Помози ми, помози ми!”, дозивао је Макруција. Макруцио се тад осврнуо и схватио да је ударио момка и да се овај бори за живот. “Ево ме, ту сам, чврсто се држи, ето ме!”

Макруцио је руком ударио Летролука и брзо пришао момку. "Морам те некако подигнути, држи се!" Спустио се ка њему, ухватио га за горњи део тела и почео да подиже на мост. Мало је фалило да га пребаци на мост када се Летролук створио пред Макруцијем и почео да лети око њега, па је сам Макруцио пао преко момка да је момак пао са моста. У даљини се чуло кукање неке девојке, али није могао видети ко је то био. "Не, не, не, не!" викао је док је покушавао да се попне на мост, али је Летролук кључнуо Макруција у десну руку и сада се Макруцио држао само левом руком за мост. Тако држећи се, случајно је закахио течност својом ципелом која је почела да се распада да је сама течност допрела до његовог десног стопала. Макруцио је осетио јак бол који је почео да се прожима кроз цело тело, али му је тај бол и дао неку врсту снаге којом је успео да ухвати десном руком мост и тако се попне на њега. Више се није освртао ни на једну, а ни на другу страну. Брзо се дигао на ноге и са болом у стопалу претрчао остатак моста. На другом крају је застао и погледао у своју упропашћену ципелу, као и у своје стопало које је имало опекотине. "Због те глупе птице сам изгубио и други живот.", мислио је у себи, „због ње сам закахио ногом ту глупу течност!" Наставио је свој пут не обзирајући се на људе који су код моста довикивали нешто, вероватно њему, а ни на кукање девојке које је било гласније од саме буке коју су правили остали такмичари. Од те буке му је било лако побећи, али од помисли да је вероватно због

њeга онај момак изгубио живот на мосту неће моћи лако. А могао му је помоћи, и на мосту лично, а и пре моста, унапред. Сад је био сам. Није ни пре био са неким, барем не све време. А сада нема ни тог неког, ни свој плашт, а ни своја три живота, већ само једно. "Надам се да ћу се извући жив", размишљао је. "Са једним животом ништа нећу учинити. Да се само нисам борио са Чаролиблијем, како се већ зове, сад бих имао два живота. Па не, зашто сам се уопште борио? Е, Макруцио, играш се са сопственим животом. Не, боље да не идем даље, шта, крај је ту, записан је. Мада, можда и да наставим, сад немам шта изгубити. Добро, можда овај последњи живот, али ништа више од тога. Шта ли само раде моји на следећим нивоима? Ах, то се могу само питати сада." Чим је завршио ову своју мисао, приметио је да се на хоризонту преливају жуте и наранџасте нијансе нијансе неба, и да сунце полако нестаје пред њим. Ускоро ће ноћ. "Барем имам плашт да се покријем, ако ми неће чувати животе, а онда ме може заштитити од хладноће." Макруцио се обгрлио плаштом и легао поред пута крај једног великог камена. "Слатки снови, Макруцио. Слатки снови." Рекао је себи и утонуо у сан. Е ти снови нису били слатки. Барем не овај којим се пробудио, а пробудио се нагло, само што се није удавио у њему. Сањао је како шета обалом реке, приближава се реци и види свој одраз у њој. Гледао је свој одраз док га неко или нешто није гурнуло у ту реку. Почео је да се дави у њој, покушавао је

да се избави, али није успео. Тад се и пробудио. Можда је ипак и спасао себе. Чак му се учинило и да је видео нечију испружену руку док се давио, али није могао видети чија је то рука била. Све у свему, овај сан слadak био није, изузев дрвета брескве које се налазило уз реку. Те брескве би вероватно биле слатке да их је пробао. Сад то не може, већ мора наставити даље. Устао је и упутио се даље, оставивши своје место преноћишта.

Шетао се даље и за дивно чудо испред себе видео девојку плаве косе. “Сигурно је то она.”, помислио је. У памћењу му је остао пресјај сунца на њеној коси када су се сусрели на почетку. Застала је, чак је почела и да плаче. “Није да јој се испрљао плашт, па да због тога плаче.”, размишљао је “А да јој приђем ипак? А, приђи ћу.” Полако јој се приближио јер није желео да је уплаши. “Е, извини што сметам, али јеси ли добро?”, упита је. Ништа још није одговорила, а он није хтео да поставља додатна питања. Само је стао поред ње и видео како јој сузе лију низ лице правећи одсјај. Подигнуо је шаку у намери да јој очисти сузе, али се ипак предомислио. Подигла је главу и угледала га. “Немој ми рећи да си ти тај.”, рече грубим тоном. “Ти си онај који је мог брата отерао у смрт. Због тебе га нема!”, почела је опет да плаче. “Није као што мислиш! Нисам га ја убио, било је случајно!” “Не причај глупости, као да би те било брига! Како си само убио ону звер, не би ти било жао ни да си њега убио!”, рече она. “Па шта сам ја могао? Напала ме је она птица, почела је да ми кљуца плашт!” “Плашт? Чек, па ја сам тебе на

почетку срела. Значи због плашта си га убио? Хтео си да се осветиш? Толико ти значи плашт, јер мени брат превише значи. Не верујем, просто не верујем.” То га ја заболело. “Мислиш да је мени лако? Не желим ни да ти објашњавам, не би веровала, као ни сада што ми не верујеш.”, одговорио је и удаљио се од ње пар корака уназад. “Иди сада, да и тебе не бих убио, намерно или случајно.” “Ионако имам само један живот”, говорила је, “следећи ниво нећу видети, а не знам ни како бих објаснила родитељима да им је син мртав.” Погледала је у њега намрштена и отрчала напред. Он је сада остао сам.

“Она не разуме колико је мени плашт био важан. Уосталом, нисам га због плашта ни убио. Случајно сам пао преко њега и онда је он пао” Стегао је плашт својом шаком. “И ја имам сестру, мада није са мном, већ са родитељима. Маринеса нема потребе да објашњава њима што мене нема још, није ни била са мном.” Стао је на трен. “А и плавушица има један живот, исто као ја.” Погледао је пут испред себе и рекао “Па, био би ред наставити овај ниво.” И наставио је пут ходајући.

На пар стотина метара од тог места налазила се кривина. Ушао је у њу и иза ње се налазила, као што се могло и очекивати, нова руља људи. Решеним корацима је корачао према њој, спреман да се суочи са тим што га тамо чека. Пришао је првој особи која је била ту и упитао је: „Шта се овде дешава?“ “Последња препрека на нивоу, а некеме и у животу.”, почела је да прича девојка коју је упитао.

“Потребно је прећи онај зид пењући се уз помоћ посебних ручкица које се налазе на њему. Наравно не тако лако. После пар тренутака се појављује посебан светлосни сигнал после ког зид почиње да се сужава, и ко не успе да се успење за то преостало, кратко време, тај би или изгубио један свој живот или чак последњи, и тако завршио своју игру. А, да, поред сужавања зида појавиће се и једна бакља на конопцу која би висила и тако ‘случајно’ окрзнула такмичара”. После овог објашњења само је погледао у своје, пуно опекотина, десно стопало и у лист десне ноге. “У овом стању тешко да ћу се успети уз тај зид. И да сам у одличном стању сама бакља би ми стварала проблем. Ипак имам само један живот на располагању. Да имам два било би довољно. Могла би ме евентуално закачити ватра, али бих се попео да краја што бих брже могао. Да имам два живота”, мислио је у себи. Онда је угледао плавушу. Била је близу зида. “Па и она има један живот само. Њени родитељи је чекају, то јест чекају и њеног брата, али он се вратити неће.” Почео је да се окреће у месту. “А моји можда и мене чекају, али Маринеса је са њима.” Застао је и погледао према зиду. Још једна особа пре него што она дође на ред. Могао је видети само њену плаву косу која је сијала необично јаком светлошћу. “Зашто, зашто се овако чудно осећам.”, питао је себе. Затим је почео да трчи док му се плашт вијорио на ветру који му је премештао праменове косе са једне на другу страну. Бол у десној нози и стопалу је на тренутке био тако јак, а на тренутке је и нестајао.

Гурао се кроз људе. Гурао сваког ко би му се нашао на путу, извињавао им се не обазирјући се коме и зашто тачно. Само је желео да стигне што пре њој. Још само пар метара и ту је. Особа испред ње је завршила своју игру на зиду. Убрзао је своје трчање како би дошао до ње пре него што се попне на зид. Успео је. Сада је био ред на њу, а Макруцио се налазио на три метра од ње. “Стани!”, повикао је. Она се у том тренутку окренула. “Шта хоћеш ти?”, питала га је грубо. “Само тренутак ми је довољан.”, рекао је и утрчао јој у загрљај. Она је стајала непомишно. Није јој ништа било јасно. Он је у том тренутку, како ју је загрлио, прстом десне руке притиснуо дугме које се, скривено, налазило у предњем, десном џепу његових наранџастих панталона. Одмах пошто је то учинио појавило се јако светло између њих двоје. После пар тренутака он је пао на земљу, док је она стајала поред њега са своја, сада два живота. Нема ничег више. Ништа се више не види. Значи игра је готова. Неко рестарт дугме да ли постоји или је ово крај? Али чек, нешто се назире. И осећа се нешто. Је ли то можда мирис брескве? Је ли то нека јака светлост?

Бојана Миљковић¹⁰

На шинама

Чула се бука кроз шипке шина, долазио је воз. Свако јутро у 7:30 разбудило би га познати звук, а он би се онако поспан склањао са пута да прође. Да, спавао је на шинама. Није да није имао где да оде, него једноставно није желео. Волео је да спава овде лети, био му је то изазов које је увек радо прихватао. Жељан авантура стално би упадао у неке невоље, некад свесно, некад несвесно. Многи се чудили што толики несташлуци стану у тако мало, додуше буцкасто, тело. Мозак му је доста брзо радио и вероватно је он трошио калорије како би уопште овај могао да се креће. Био је низак, али огроман стомак испред њега остављао је снажан утисак. Није то био стомак као код других људи, то је било стециште његовог капитала. Онако прашњав кренуо је право у центар града, али пре поласка увек би се пажљиво погледао у стакло на прозорима станице, морао је да се сналази без огледала. Корачао је доста споро, није волео да се умара. Јутро је било лепо, топло и без буке, право време за одлазак до његовог омиљеног места. Ушао је без куцања, као у своју кућу поздравио се са пријатељима и кроз осмех рекао:

“Дај да обрнемо неку карту!” а ови су се сви радосно сложили и игра је почела. Залог није имао али је улагао брда и долине. Знао је да има срећу у коцки, јер му у животу свакако не иде. Почетак је добро

кренуо, неколико партија му је добро ишло и тако се до краја и наставило. Накупио је доста новца и самопоуздања. Изашао је напоље срећан због добитка, али није знао где сада да иде. Да ли у хотел, неки стан или да купи кућу?

“Можда викендицу могу да купим, да не остављам моје шине кад ми је тамо лепо. Или не, кућу! Докле ћу овако да идем као луталица? Да, да коначно купићу кућу!” и већ је кренуо да разгледа плакате и бројеве телефона да се распита. Нашао је чак и говорницу, све је деловало одлично, али један плакат му је ипак највише привукао пажњу. На њему је била слика једне девојчице, информације о њеној озбиљној болести. Обузела га је нека нервоза која је лагано прелазила у тугу. Мрзео је болесне људе, њима је била потребна нега, љубав, друштво, све оно што он није осетио. Био им је, наравно, потребан и новац, али то је нешто што се најлакше налази:

“Изгледа тако бедно, ружно и најзад глупо! Пази, болесна је!” И док је то причао куцао је број:

“Хало, ја сам.... човек који жели да да новац. Донећу вам у 12:00 сутра, јер сада имам неке обавезе.

„Довиђења!” а глас са друге стране није могао да одговори ништа, јер је он залупио слушалицу.

“Болесна! Еј, болесна! Па зар нисмо сви болесни?

И ја сам, али не постављам плакате! Хоће паре, добиће их... Не треба ми кућа, желим само да видим ту девојчицу. Да ли изгледа тако одвратно као са слике? О како сам бесан на све људе! Зашто смо тако прости?

¹⁰Бојана Миљковић, 3. разред, Гимназија у Косовској Каменици, Косово и Метохија, ментор: Никола Антић; прича, ТРЕЋА НАГРАДА

Па зар нећемо сви да умremo, сад није ни важно да ли ћеш по рођењу, сутра, прекосутра, за 70 година... исто је. Људи раде разне ствари у животу, плешу, цртају, пишу, оговарају, љубе се, само да не би мислили о томе кад ће да умру, да не би беспослени чекали. Нека и она ради нешто, било шта. Ма сада ћу да одем и кажем јој све то, да устане и живи док чека! Нагло је скренуо у супротну улицу и сав задихан кретао се поприлично брзо. Стигао је тој кући. Изгледала старо, трошно и одисала на сиромаштво. Насмејао се, исувише одсутно и покуцао на врата. Отворила му је мршава жена, доста виша од њега, били су чиста супротност. Изгледала је уморно, очи су јој биле упале баш као и образи и деловало је као да ће се срушити уколико проговори само једну реч. Позвала је неког другог човека, њеног супруга изгледа, који није био бољег изгледа од ње. Благо је климнуо главом, а ненадани гост му се обратио:

“Добар дан! Донео сам новац и успут ћу да кажем неколико речи. Знате шта, уместо да седите и чекате ту њену смрт, изађите мало, прошећајте рецимо, леп је дан. Причајте јој нешто лепо о цвећу, дрвећу, принцезама... не знам ни ја. Погледајте се, па ви сте у ствари болесни, не она. Хоћу да је видим и да јој дам ово, али оно што сте ви урадили новац не може да поправи.”

“Господине...”

“Ма дајте, да ли ја Вама личим на господина? Не... Само, не може то овако! Да чекате једноставно... Ја немам кућу, немам породицу, никога.

Коцкам се, одатле ове паре које мени ништа не значе. Радите то и ви, веселите се смрти, она нас чека свакако! Померите се молим Вас!” али овај човек стајао јој као укопан, а жена унутра јецала је од плача.

“Она је, знате, умрла јуче. И ми плачемо, томе се веселити не можемо. Кажете немате никога ... лако је када немате никога да жалите, а нити Вас ко, лако је то. А сад молим Вас идите, јер нисте дошли да изјавите саучешће свакако.”

“Ја... узмите овај новац. Вама је потребан, молим Вас узмите! И да, поздравићу је од вас.”

Човек га је немо гледао и није рекао ни реч, али није му ни било толико важно, имао је своје муке. А он се вратио на своје огњиште, легао је на његове шине помало неутешан и тужан. Изгледа да је и он чекао смрт.

Теодора Крстић¹¹

Свако носи своје чудо

Поноћ је. Седим, седим сама, на хладним плочицама са главом наслоњеном на зид. Не могу више...све ми се чини узалудно. Као мала деца, толико се дивимо одраслима и желимо да што пре одрастемо и радимо занимљиве ствари које нам нису дозвољене док смо деца. Хм, деца, одрастање...збуњујућ је тај прелазак... Аа, музика је прегласна, све око мене трешти, морам да изађем одавде. Пробијам се кроз масу пијаних тинејџера, сви су весели, али није то права радост, то је бежање од стварности. Мада не могу им замерити, сви ми бежимо од реалности на овај или онај начин.

-Хеееј!

-Здраво.

-Па срећан рођендан, девојкоо, како се проводиш, ово је твоја журка?!

Нисам чула шта овај дечко прича, само сам се благо осмехнула и климнула главом.

Кренула сам ка излазу, пре него што још неко одлучи да ми честита овај фамозни 18. рођендан.

Шетала сам и покушавала да не размишљам ни о чему, али није ми полазило за руком. Кнез Михајлова је пуна људи, људи који иду у провод и људи који су седели на прљавом поду по овом хладном времену и просили. И како је то фер?

Како је у реду да се неко мучи, а неко ужива? Неко детенце ме је ухватило за руку и рекло да је гладно.

Купила сам му нешто из пекаре и једва сам се суздржала да не заплачем.

Наставила сам да ходам и стигла сам до једног места који има диван поглед на град. Стара дрвена клупа под дрветом, ветар који се узнемирио, лепршаво лишће, звездано небо и ја.

Мислим да смо растрзани између хармоничног склада и разарајућег хаоса.

-Имаш право.

-Извините, мени се обраћате?

-Да, кажем свет јесте конфузно место за мале људске умове.

-Ум, да, ваљда..

-Ох извини, нисам се представио, ја сам Сергеј.

-А лепо име..

-Sergios, на латинском стражар, чувар. Знаш, сваки човек носи своје чудо. Свако је неке намењен.

-Ма...ко ми то гарантује, како ја могу да будем сигурна да је то истина. Како да знам да све није само низ случајности... Све то делује бесмислено и апсурдно. Дођемо, прођемо и одемо са лица земље. А где после идемо? Сви нешто филозофирају, а никако да дају конкретан одговор. Ох и ти филоофи, свако тврдоглаво вуче на своју страну, постављају гомилу питања а не дају одговоре. Како да човек не полуди од толиког размишљања?!

-Па ти управо постављаш питања на која немаш одговор.

-Али ја себе не називам филозофом и не утичем на друге људе.

¹¹ Теодора Крстић, 4. разред, 14. београдска гимназија и СМШ "Јосип Славенски" (без менторства), прича, ПОХВАЛА

-Како то мислиш не утичеш на друге људе? Сви ми утичемо на некога. Рецимо ако просјаку оставиш новац или му упутиш осмех, утицала си на њега. Можда си му баш ти поправила дан. Свака твоја реч носи одређену тежину и зато мораш пажљиво да бираш речи које изговараш. Речи су мач са две оштрице, колико могу да дају, толико и одузимају. -Добро да, али данас људи све олако схватају, истина и тешке ствари се окрећу на шалу. Данас не можеш ни са ким озбиљно да попричаш. Увек неко осуђивање или предрасуде... Сви слушају, али нико не чује. Много је јадних и тужних душа, које лутају и траже нешто, некога за утеху, али та утеха никад не дође. И кажу иде киша па сунце, кажу "биће боље" или "ма ништа страшно, лако ћеш ти то"... Не могу то више да слушам. Сматрам да је једино што је у животу константно борба. Вечито се боримо за нешто, да се некеме допаднемо, да упишемо факултет, са родитељима, са пријатељима и боримо се сами са собом. Људи дођу и прођу, а ми остајемо и остајемо да представљамо тај живот, свој живот. Живот дефинисан малим осмесима, разбуктали емоцијама, бурним сузама... Једино можемо да играмо по својим правилима, да се боримо и да нам буде лепо. Живот је низ избора који се стављају пред нас, а шта је стварно живот и да ли постоји једна дефиниција, не знамо и ми то не можемо да знамо, али можемо да верујемо у свој избор. На крају крајева свако пише свој сценарио... -Заиста мислиш да је то тако? -Не знам шта да мислим, усталом зашто ме уопште

слушаш?
-Можда сам ја само још једна случајност у твом сценарију. Али дођи, имам нешто да ти покажем. -Куда ћеш то? -Мислим да би требала да видиш ово, хајде, пођи! -Шта се дешава? -Видиш ли ону девојку тамо? То је девојка из твог одељења. Она није популарна, она је како би се данас рекло "аутсајдер". А зашто? -Она је чудна...зашто је она битна уопште? -Свако је битан. Зар ти нисам рекао да свако носи своје чудо. -Шта то значи уопште? -То значи да си ти овде са разлогом, то значи да све што се дешава има разлог. Неко верује у судбину, неко у промисао божју, али то јесте тако. -Чему та тајновитост? -Ја знам тајну, али они који знају ћуте. -Глупости... -Променићеш мишљење, но да се вратимо на твоју другарицу из одељења. -Понављам, није ми другарица. -Ево видиш кроз прозор, она седи и ради математику. А размишља о глуми, књижевности, музици, уметности. Она је рођена и за уметност и за гомилу других ствари. Она може да ради шта год пожели, у свему би била добра. Али само ће је уметност усрећити. Међутим она то не зна, под утицајем родитеља, професора и свих који имају да кажу нешто попут "од уметности нема леба" или „гледаће те као парче меса“, "вредни и поштени

људи не успевају”, чиста душа остане збуњена и затрпана гомилом негативних мисли. Знам да се сада питаш зашто ти причам све ово.

-Кажеш да су школа и професори ужас? Потпуно се слажем.

-Не, кажем да мораш да следиш своје срце. Но чини ми се да и даље имаш отпор према овој девојци. Теби је уметност страна, њој је то све. Ти мислиш да је она чудна. Погледај, то је њена млађа сестра, жели да се игра са старијом сестром. Твоја познаница има пуно обавеза, али ипак ће пригрлити сестру и провести мало времена са њом. Родитељи им се разводе, малтене су у егзистенцијалној кризи, али ти то не знаш. Не знаш ни колико је она тужна, а за друге је увек ту ..насмејана... -Ох Боже, нисам знала... ја..

-Не буди тужна, битно је да си схватила да предрасуде нису добре. Често кажу људи: оно што не желиш себи, не чини ни другима.

-Да, чула сам за то...

-Погледај овамо. То је твој друг, враћа се са журке.

-Зар је већ готова журка?

-За њега јесте, видиш ли да је болестан. Знао је да је болестан, али је дошао само због тебе. Он те воли.

-Молим?! Какве су то глупости, ми смо другари још од основне школе?

-Толико си размишљала о себи и својим проблемима, да си све око себе запоставила.

Постала си слепа за друге људе и њихове муке.

Немој да плачеш, само гледај шта се даље дешава.

То што је он болестан утиче на све који су били на

журци. Све би било другачије да он није отишао на ту журку. Не би сад срео Мину која је изашла да прошета пса и она се не би разболела. Видиш то утиче и на Мину много, она има баку која је болешљива и не би смела да се излаже ризику. Али исто тако да он није отишао на журку, не би уживао у разговору са слатком девојком.

-Па зар ниси рекао да му се ја свиђам? И шта ће бити са Минином баком, морамо да кажемо Мини!

-Не, не сада. Знаш када људи живе у некој илузији, јако дуго, дође тај тренутак, кад се нешто преломи у њима. Пуцнеш прстима и они су променили мишљење. Они су се освестили и коначно могу да дишу.

-Значи он и Мина ха?

-Да, она је његово чудо.

-Поново спомињеш то чудо, шта је толико чудесно?

-Рекла си, да људи дођу и прођу. Ипак није то увек тако. Неки људи су за вечност. Само није то увек љубав твог живота, као што је код Мине и твог друга. То може да буде пријатељ, може да буде неки потпуни странац који се ниоткуда појави у твојем животу и буде ту за тебе. Чуда долазе у различитим облицима.

Ево погледај, овај дечак на бициклу се толико залетео и иде право на ауто који скреће на ћошку. Али није још време да он умре и зато је ту његово чудо. У последњем тренутку, наизглед случајни пролазник је спасао дечака који је вриштао на сав глас, јер се боји смрти. Тај случајни пролазник се није случајно нашао ту. Он се враћао са тренинга

и био је на правом месту у право време. Зато је он дечаково чудо.

-Ти ниси нормалан, како си могао тако мирно да гледаш дечака који срља у пропаст.

-Зато што сам веровао да ће бити у реду. Осетио сам да његово чудо долази. Видиш ли свог професора тамо у даљини?

-Да, то је историчар, он је кул лик. Чекај, зашто седи сам на клупици и пије виски?

-Пије, јер је очајан.

-Али он је увек весео.

-Весео је због људи око себе, али кад остане сам, изједа га туга и невиђена бол. Разочаран је у живот, љут је и бесан, јер је његова супруга умрла. Дуго се мучила, али он је био уз њу, а сада када их је смрт раставила, он не може да настави без ње. Тешко је кад те живот одвоји од вољених. Он ће њу увек носити у срцу, али мора да поврати наду у живот. Нада постоји у свима нама чак и у најгорим тренуцима, само треба мало загревати дебели слој разочарања и јада.

-Па које је његово чудо? Хоће ли му бити боље?

-Није још време за његово чудо. Доћи ће кад буде најпотребније.

-А шта је са мном? Јесам ли и ја нечије чудо? Јеси ли ти моје чудо, моје просветљење?

-Не, ја сам Сергеј, твој чувар.

Осећам топле сунчеве зраке на себи, отварам очи и схватам да сам и даље на оној истој клупи. Поглед је диван, а ја сам за велико чудо насмејана. Живот је љубав. Љубав према свему што волимо.

То је нешто сасвим чудесно. Има нас седам милијарди на овом свету и свако од нас носи своје чудо.

Нина Јанковић¹²

Ко је вама крив што живите лаж

15. новембар 2037. године

(Разговор између безименог човека изгланцаних ципела и Винсента скитнице)

Мој број је 1020. То ми је ознака. Не знам ни како се зovem ...мислим да се зovem ... Не знам. Зовите ме – Винсент.

« Пролазим поред овог народа сваког дана. **Њихова лица су потпуно иста, беле коже попут порцелана, испегланих кошуља, дугих мантила. Њихове глупе ципеле лупају по бетону и праве одлучан и туп звук.** Нервирају ме. Сви су они углађени, очешљани. Кад ме погледају, пожеле да ме нема, муњевито скрену поглед. А, ја их гледам, гледам их... онако за инат и не дам им да ме убеди да је моје постојање безвредно. Видите, жив сам, ту сам, удишем овај погани ваздух као и они. Истим улицама ходамо и они и ја, али ја сам бос, а они корачају у штиклама. Не знају они да ништа не вреде, не знају јер даље од себе ништа не виде. Заправо, мене не желе да виде. Ја сам скитница која је упропастила свој

¹² Нина Јанковић, 3. разред, Средња школа „Жикица Дамњановић“, Смедеревска Паланка, ментор Билјана Стевановић; прича, ПОХВАЛА

живот, имао сам шансу да се придружим њиховим «високим друштвеним стандардима» и да живим нормално као и они. Али, нећу, нисам се дао, а нисам успео да постанем ни добар ни лош... а јесам, лош сам. Лажем, ха-ха. Ништа сам постао, али опет ја као ништа у целини вредим више него сав њихов свет који им се руши под ногама. Зар они не схватају да им је живот случајан и да су они само скупина атома која ће нестати само када универзум буде одлучио да на њих баца камење и трње. Ништа их људско неће спасити!»

«Па, ви сте, господине, луди ...»

«Нисам ја луд, не, не.»

«Јесте, свега ми. *Ко је вама крив што живите лаж. Штрокаву лаж!* Сами сте себе упропастили. «

«Ви грешите, ви грдно грешите! *Па зар не видите да су лажи угланцане као ваше ципеле, да је лаж испеглана без иједног набора баш као та ваша бела лепа кошуља.* Не заборавите. Живот се излегао из прашине, сви смо се излегли из блата, и сви се ми чистимо и рибамо да скинемо истину о томе што заиста јесмо. Ја сам прихватио чињеницу да могу да будем само ништа јер само глупан може да буде *нешто*. Моја је морална обавеза да испаднем из друштвеног колосека, да се отргнем чистој лажи и да залегнем у блатнаву мочвару из које је живот изникao милионима годинама уназад. Када је мајмун почео да се развија ка лику човека, није направио глупост. Али онда када је тај исти човек почео да размишља, тада се глупост родила.»

«Ма шта причате, забога, човече! Ви сте шенули! Зар смо ми гори од животиња, ау?»

Ми нисмо животиње, ми унемо да размишљамо здраво и читаво. Хоћете рећи да је сва делатност, од точка до свемирског брода чиста глупост? Грешите, срам да вас буде. Свет иде ка бољем, кажу да ћемо да населимо другу планету. И да ћемо тамо да колонизујемо кањоне и равнице, нове градове за нове житеље. То је планета Марс, знате... На Месецу граде нове електране, скоро су, овај, пронашли живе организме на Јупитеровом месецу. Их, да, и радио-сигнале, вероватно неке ванземаљске станице у свемиру. Није ли човечанство отишло далеко, од блата о коме ви говорите, драговићу. *Чудесна смо бића, имамо много тога.* »

(У међувремену долази робот и предаје господину угланцаних ципела картицу коју овај узима.)

«Хвала, молим лепо! Видите ли, чак смо осмислили обличје себе, овог робота. Није ли велики, није ли човечанство чудо? »

Разрогачених очију и стиснутих уста покреће доњу вилицу те лево, те десно. Винсент кипти од беса, али га ипак на крају некако прогута.

«Дозволите ми, да прозборим још коју реч и обећавам вам, нећете ме више видети. Сећате ли се пре 17 година, како је човек сам себе уништавао. Све сам тада изгубио. У једном великом рату. Човек под маском невиности, пустио је у свет опаки вирус да би побио милионе. Тај вирус није изашао ни из каквог блата ове планете, све је то човекова погана рука створила. Неки су уништавали животе пре тога.

Човек је убио своје претке из прашума. Покушао је да их учи математичким формулама и таблицама, да их натера да живи против онога што му је у природи ... да, убио их је, а себи створио хладне роботе. Отровао је змије јачим отровом од змијског. *Уместо птица, небом су летеле пластичне кесе и пиљевина струганог дрвета старијег од самог човечанства. Покрили сте дивље траве и умиљато цвеће хладним бетонима. Све ми је тај ђаво тада узео, и децу, а онда и жена препукла од туге. Јавише ми једног дана. Престали су да дишу, остали су без ваздуха.* Имао сам разлог да живим... Умео сам да пригрлим сву срећу тренутка, обигравао сам око времена и губио га... Много сам волео своје детињство. *Умео сам да волим ...* И ја сам чисто своје тело из муља и блата из ког сам изашао. Кад год би ме живот вратио тамо, бежао сам као дете које бежи из мрачног подрума. Онда сам одлучио да останем у том подруму да спознам од чега бежим. Знате ли шта је тамо?

«Ево, не знам, баш ме занима.» (смеје се).
«Биће вам смешно, али ја ћу се последњи смејати, свакако. Тамо је господине, огледало пред којим је човек потпуно наг. Огледало га приказује онаквим какав јесте, али он ће упорно тврдити да није. Није створен ни паметан ни савршен, његов ум је обликован у оно што сви ви сматрате интелигентним, а тело крпљено да би изгледало што млађе. Човек је дефиниција несавршености, а живот пролазност, јер не можемо да живимо а да не умремо, не можемо умрети а да пре тога

нисмо живели. Данас се човек отуђио и од смрти и од живота. Највише се отуђио од онога што јесте и приближио се свему ономе што није. И узалуд ствара идеју о модерном животу када сам себи копа гроб. Мора се човек вратити природи и свом блату, да урони у себе и у оно што јесте. Да окаје лаж. Идем сада да се сладим својим безобразлуком и бечим уличним пролазницима. Јер, ја сам ништа и немам шта да изгубим. Али, ипак живим.»
Човек изгланцаних ципела је застајкивао и покушавао да ухвати реченице које су још увек лебделе у ваздуху док се Винсент удаљавао. Није веровао у оно што је чуо. Наставио је усмерен ка непознатом путу желећи да сретне Винсента бар још једном. Њих двојица се више никада нису срели. Као што се човек неће сусрести са лепотом своје природе. Али хоће са њеним олујама, са њеним вечним стихијама у маленом и кратком људском животу.

ЕПИЛОГ:

Њихова лица су потпуно иста, беле коже попут порцелана, испегланих кошуља, дугих мантила. Њихове глупе ципеле лупају по бетону и праве одлучан и туп звук.
Ко је вама крив што живите лаж? Штрокаву лаж!
Па, зар не видите да су лажи угланцане као ваше ципеле, да је лаж испеглана без иједног набора баш као та ваша бела лепа кошуља?
Чудесна смо бића, имамо много тога.
Уместо птица, небом су летеле пластичне кесе.

*Покрили сте дивље траве и умиљато цвеће
хладним бетонима.
Јавише ми једног дана. Престали су да дишу,
остали су без ваздуха.
Умео сам да волим.
Данас се човек отуђио и од смрти и од живота.
Највише се отуђио од онога што јесте и приближио
се свему ономе што није.
Мора се човек вратити природи и свом блату, да
урони у себе и у оно што јесте.
Али, ипак живим ...
... у маленом и кратком људском животу.*

ЕСЕЈ

Јован Тијанић¹³

Живот: није то је чудо, то тако мора

Апокалиптични цунами ме избацује из усијане утробе. Ваљда дишем? Дижем се из пепела као феникс потпуно огољен. Небески водопад спира са мене остатке лаве, муља, крви и суза. Плутам по површини брзе, немирне реке, препуштајући се сновима о срећи и безусловној љубави. Подигнутих руку упијам своје Сунце.

Као пустилов на путу, млечном, бакарном, туђем срећем несрећне и тужне, свега гладне, болесне и умируће, потонуле у блуд, јад, богате и бездушне, срећем моћнике, несвесне празнине која их испуњава. Дижем глас. Вичем. Мој крик ће створити па опет уништити. Ехо се одбија о окамењена срца људи који не виде и не чују. Све гори. Земља се тресе. Усталасани океани ударају о ледене стене друштва без душе, које не осећа ни моју ни твоју бол. Силни не маре. „Шта је човјек ако није човјек, владико?“

Погнуте главе плачем, клечим, пузим и молим. Додирујем дно океана, тонем. Не дишем, не осећам, не сањам, лебдим у бестелесном вакууму ка црној рупи. Страхујем да сам као Сизиф. Зар да носим и страх? Падам и устајем отуђених колена. У ритам се тетурам. Осећам смрад ваздуха који нас трује.

¹³ Јован Тијанић, 2. разред, Средња школа за информационе технологије ИТНС (Information Technology High School), ментор Младен Станић; есеј, ПРВА НАГРАДА

Дим и прашина ме гуше. Вода се замутила. Ватра се распламсала. Горди ме гурају на дно, покушавајући подсмехом да утишају мој вапај. Закаснили су. Мој глас су чули малобројни, неустрашиви Спартанци. Хипократ нас покреће „Vita brevis, ars Longa, occasion celeris, experimentum periculosum, indicium difficile”. Уздижемо се до крова света. Наша срца јаче куцају, узбуњавају васиону, топи се лед и ломи ум. Земља се отвара и увлачи у гротло вулкана безвредно богатство бездушних, осуђених на Танталове муке, због патње за својим животима.

Осећања су фатаморгана. Ја то знам. Жмурим. Носим тешко бреме одрастања. Привлачи ме светлост која жеже, разум надвладава. Потиснута осећања ме носе као плима, заборављајући на осеку. Настајем и нестајем. Боли ме сазнање доживљеног. Надам се. Опет верујем?

Ваздух распламсава ватру, а гаси је набујала вода. Земља упија воду, али она тврдоглаво избија на површину да напоји жедне. Плодна земља даје дарове и божанским нектаром, медом и росом храни гладне. Продире мирис планинског ваздуха и пољског цвећа, који отклања смрад људског трајања. Лица се враћају осмесима. Пали и немоћни се уздижу у бескрајне небеске висине. Није то чудо. То тако мора.

Круг? Одрастам до човека. Остављам траг у снегу на неприступачној планини, без утртог пута. Пењем се ка врху кроз откуцај срца. Разум се бори са сметовима. Обасјава ме недостижна светлост. Рођен сам да се радујем, стварам и трајем.

Живим међу звездама док стојим чврсто на земљи.

Иван Арамбашић¹⁴

Ми смо некада живели. Поново бисмо.

Ми, деца Хада и наша браћа и сестре,

грешници, злобници, преваранти, лажови, крадљивци и човечански немар, довикујемо наше плодове изнад нас и дозивамо Оног који нас је на овај вечни, хиљадугодишњи затвор, одредио. Вришимо, плачемо, изгарамо у мукама, ипак са рукама у молитви, па макар и лажној, која наше срце не дотиче. Наши голи удови бивају мучени варницама Пакла, који је мирно и радосно чекао наш долазак овде, па сада са прижељкивањем чека да види оне који у том жару горе до краја. Тако ми, деца Урана и лажних богова, лажне наде, сујете и похлепе, седимо у мрачном подземљу чекајући дан када ће наше наивне и проневерене душе изаћи на светлост сунца и окусити чари живота новорођених смртника. Нисмо знали да је оно што чинимо грех и сада због тога испаштамо. Незнање, које је човеком роду дато на коришћење, убило је нашу мисао и жамор наших речи, па, сада, све што се да чути су наши гласови, који моле и прегигају од плача до врисака кољача.

¹⁴ Иван Арамбашић, 3. разред, Земунска гимназија, ментор: Војислав Кларач, есеј, ДРУГА НАГРАДА

Ми смо били они који су платили због нечисте крви. Одлучили смо робовати самољубљу, пакости и лажним веровањима у силе природе и зато нам је мала казна овако патити. Док се цареви Пакла преврћу у својим гвозденим, хладним, шиљатим троновима гледајући своје верне робове како им служе боље но хиљаду ђавола, постоје они који би се на наш живот смисловили и опростили нам што смо овде. Зар и ви, цареви пакла, немате жељу да се отиснете у свет у којем је много лепше живети, свет у којем се, уместо сумпора удише ваздух? Али ви, својим громким смехом, не можете чути наше тужне речи.

Некада смо се и ми смејали као и ви. Уживали смо у аренама, амфитеатрима, светилиштима и блудништима. За нас је живот представљао богатство. Богатство којим се сада ви, лажни цареви са крунама зла, сладите и уживате га као највеће благо. Зашто се и ваш живот не сведе на вечну патњу и бол, када се и наша, незнана, али, ипак, грешна душа на то свела? Помозите нам, о, небеске силе!

Када су започети животи нас,
људи који слободно живе и харају овом планетом под правдом Бога, нисмо слутили да би живот овако мучан могао бити. Тежи но мртвим, лакши но болесним, а ипак леп и бескрајан. Када би се, бар толико да видимо још један залазак сунца на хоризонту, наш живот продужио, то мора да би било нешто вредно славља.

Зато славио целога живота. Прослављамо живот, наше постојање, наше болне и туробне душе које се боре за опстанак у опасном свету пуном лепота које коштају живота и које постоје само за једну цену, а то је смрт. Живот се завршава смрћу. Смрт почиње ослобођењем наших душа преоптерећених лажним болом, лицемерјем и пожудом. И то славио. Славио са сузама, које су олакшање нашој напаћеној души. Живимо и радујемо се животу, умиремо и радујемо се смрти.

За нас, децу Адама и Еве, који још увек, након толико Божјих казни, лутамо овом Земљом, сваки минут представља благослов, а свако јутро почетак новог живота. Једна птица представља срећу, а један леш лажну жељу. Плачемо, јер нам је жао што наш живот не може бити другачији, а смејемо се како бисмо прикрили бол. Када нам заигра срце, наш ум то потискује и скрива се и тада настају погрешни кораци у погрешном плесу, који се назива животом.

Ми, деца прохујалих времена, животаримо. Боримо се за дах. Боримо се за бол и за срећу. Боримо се за живот. Не гледамо око себе, већ само у себе и певамо Бахусове песме, славећи оно што нам је лако дато и што ће нам лако бити одузето. Месец нам постаје најбољи пријатељ, а звезде сестре у греху. Комете су ствари које су се могле десити, а нису и то је камен о који се наш живот саплео и упао у бескрајну јаму.

Деца бесних, лудих и лених сада играју славећи живот. Играмо игре које нису сигурне, чији се

кораца не знају, а музика свира. Музика свира најлепше ноте, а тако не изгледа, већ као да хорови палих анђела певају. Смејмо се! Нашим животима доћи ће крај. Плачимо! Јер плакати касније моћи нећемо.

Ми, чији животи се сада налазе ни на небу ни на Земљи,
мирно чекамо свој суд, који ће нас разврстати по нашим заслугама. Чекамо паклени Божји бич који ће покосити свакога ко му није раван, а они који су од њега ипак јачи успеће се до златних капија богоугодних жеља. Бич не долази, а ми чекамо. Пребројавамо све што смо у животу починили, по више пута, враћамо се на немили почетак, па изнова, поновно пропуштајући понеку ставку и тако укруг. Све док се небеске харфе, трубе и оргуље не зачују, а ветар победе, славља, бола и срама не задува. Тада се појави коса и сваком на кога наиђе наплаћује рачуне. Људи падају. Падају у безнађе, непостојане средине, замишљена ловишта, гробља, пустаре, магле и античке храмове. Свако плаћа онолико колико је грешио. Ако је малецни грех, тај ће се налазити у ваздуху. Лебдеће око нас, кроз нас, преко, попреко, уздужно и водоравно и оплакиваће своју грешну судбину, свој грешни живот чије је путеве сам бирао и крст који је целога живота на својим плећима носио.

Ако је грех нешто већи, тај ће се грешник вратити на земљу. На земљи ће, као и његов брат по греху, који крстари атмосфером, лутати, беспомоћно тражити склониште у клонулим душама, с вапајем молити да га приме. Још више ће ценити свој пропали живот, онај којег је бацио у јаму безнађа још када се родио и певаће такве песме које ће свакога натерати на плач и велику душевну бол, па макар их не чули. Најгоре прођу они чији су грехови велики као пирамиде у Гизи и Америци, као растојање среће и бола, као растојање живота и смрти. Они падају у саму срж Земље, где паклени валови прелазе непрестано преко њихових минулих животних жеља и пеку свом јачином, те их пребацују у казан тугованки у којем пливају са многим другим себи сличним и тада само затворе очи и препусте се пакленим, грешним, грдним, црним валовима да прелазе преко њих. Ускоро и они бивају изгубљени. А они који немају греха или им је грех толико ситан, да се Божјим оком не може видети, настављају свој пут ка идеалу Мазолинија, Мазача, Ботичелија, Мантење, Франческе, Леонарда, Микеланђела, Рафаела и многих других, где се надају остварењу својих посмртних жеља. Сада, када су наше душе пронашле вечни спокој на висинама које су човеку непознате, живот, који је до свега пар тренутака изгледао као ловиште у зиму, сада је почео да буја и претворио се у најлепше вртове хармоније и среће. И док се око нас, људи који су захваљујући својим поштеним животима добили на право уживање, чују хорови

птица и анђела, посматрамо оно што се налази испод нас. Живот.

Одозго, са богоугодних висина, изгледа безначајно. Сви живе. Нема промена. Разлика је у начину. Сви се крећу, боре се. Ми их посматрамо. Нешто што смо и сами проживљавали, сада нам не значи ништа. Не даје никакву снагу, окрепљење и елан. Ми смо они који су умрли. Наш живот је завршен. Други живе и они умиру.

Наш труд, који смо улагали од свог рођења, сада се исплатио. Није било лажи када се о овом месту причало као о светилишту за изгубљене правичне душе. Овде се сви поштују. Од губавца, па све до покојне Антоанете. Чији су грехови сабрани и отплаћени, могли су да присуствују овој помпи. Била је приређена за оне који су некада живели. Ми смо некада живели. Поново бисмо. Искусити чари живљења на земљи, на којој влада грех заједно са својим помоћницима, било би поновно лепо искуство, јер би се тада наше чисто срце борило са нечистим. Порука са небеса била би послата. Не бисмо се смејали како бисмо прикрили бол. Смејали бисмо се из душе, само како би нас сви они, који су због својих огавних живота осуђени на пропаст, чули. И плакали бисмо. Не како бисмо прикрили скривене жеље, већ зато што нисмо могли проживети оно што се стварно назива животом.

Наше душе се налазе у сваком кутку Земље, сваком камену, реци, ваздуху... Овај свет чува наше сузе, нашу љубав, глас, песме, смех, скривене сузе и

огромне туге. Месеци ће проћи, па и године... Звезде ће се угасити на небу. Оно што зову животом, то је трептај ока. Наше очи су се отвориле и затвориле. Ствар звана живот је дан. Виђен је и изгубљен.

Милица Михајловић¹⁵

Грим и своје бурне и мирне пловидбе

„Који је рецепт за савршени живот?“, наслов је разних чланака на интернету и мистерија којој многи уметници и филозофи посвећују каријере. Да ли за живот уопште постоји рецепт? Да ли се може живети по рецепту? Да ли појам „савршено“ има прецизну дефиницију?

Креационисти заступају библијско веровање о настанку света и воде се темељима хришћанског понашања. „У почетку Бог створи небеса и земљу“ (1. Мојсијева 1), наводи се на почетку Старог завета. Задатак хришћанске етике је да пружи смернице, објашњавајући шта је добро, шта је право и који је прихватљив начин достизања моралног савршенства (Михеј 6,8). Библија говори да се хришћански живот ослања на три Божја суверена дела: стварање, откривење и откупљење. Путем стварања хришћани су добили особине и

¹⁵ Милица Михајловић, 3. разред, Пожаревачка гимназија, Пожаревац, есеј, ТРЕЋА НАГРАДА

способности сличне Божјима. Путем откривења Бог показује себе и своју вољу, позива људски род да успостави заједништво са Исусом Христом, све људе да буду Његови ученици. Дело откупљења уздиже грешну људску природу и путем оправдања и посвећења обнавља у њој првобитно Божје обличе. Чарлс Дарвин је 1859. године у свом делу „Порекло врста“ изнео схватање да су се врсте временом развијале и еволуирале и да имају заједничке претке. Други природњаци су дотад објашњавали да су све врсте настале заједно са светом, или да их је природа створила током времена. Дарвиновска еволуција је у сваком погледу противречна теорији креационизма, будући да заступа теорију да је еволуацијом постепено дошло до врста које познајемо данас, а не да их је Бог створио у одређеном тренутку времена.

Док хришћанска етика прелази оквири описа понашања и нуди смернице за свакодневни живот, ослањајући се на откривене податке о природи, стању и судбини људских бића – психологија, социологија и антропологија су звезде водиле у служби науке, које се труде да нам помогну да схватимо и објаснимо људско понашање. Речник српског језика Матице српске из 2011. године примарно значење појма „рецепт“ објашњава као „писмено упутство, налог лекара апотекару за припремање и издавање лека“. Сматрам да је живот далеко комплекснији од куповине лека у апотеци. Било да смо заступници креационизма или еволуционизма, на раскрсници

животних одлука поред себе немамо лекара који ће своја знања пренети на папир и тако наручити потенцијално решење за све муке. У животним бурама смо сами свој лекар, који ће размислити о проблему и закључити које је решење, као и апотекар, који ће наручено решење испоручити. Зато мислим да се не може живети по рецепту. Шта значи водити „савршен“ живот? Последњи попис становништва у Србији био је 2011. године и показао да у нашој земљи живи 7.186.862 становника. Дакле, само Србија броји 7.186.862 различите животне приче, модела васпитања и типа личности, па самим тим толико различитих замисли „савршеног“ живота.

Тренутно бих јако волела да будем успешна новинарка и оснујем велику срећну породицу. Волела бих да путујем и упознајем се са различитим културама, о којима бих писала и снимала прилоге. Из овог аспекта је то за мене слика савршене будућности. Ипак, никада не бих могла да будем хемијски инжењер или да се, рецимо, потпуно одрекнем личног усавршавања ради посвећивања домаћинству, што су такође слике савршених живота неких људи. Ни моја, као ни туђе визије савршенства, не може бити погрешна, већ само неодговарајућа за све. Дакле, појам савршеног је изузетно индивидуалан, те је немогуће дати универзалну дефиницију и конкретан савет за „савршени живот“. Сматрам да је живот мозаична конфузија, али да збрка не треба да нас плаши, већ радује. Осмехујем се својој будућој каријери и,

надам се, великој срећној породици, и из тих снова се будим песмом налик цвркуту птица. Растко Петровић је, пишући дело „Људи говоре“, прикупљао различите људске приче и искуства, као што пчела сакупља нектар од цветова и претвара га у мед. Као производ прикупљања свог нектара, Петровић је запазио да људи говоре о: појавама, међуљудским ситуацијама, свакодневици, себи – исповедајући се. Све те приче проистичу из индивидуалне тежње ка задовољавајућем животу различитих људи. Ово дело је доказ да човек слику о целовитој стварности која је „састављена од фрагментарних и појединачних целина као интегралних делова објективног света“ види кроз призму субјективног доживљаја. Приче о којима људи говоре су јединствене у својој појавности, непоновљиве и само једном дате. Живот који се рађа не зна за себе, нити за свет. Не знамо колико ћемо живети, како ће се наш живот завршити, па ни шта све већ сутра може да се деси. Живот је зато стално неизvestан, били ми тога свесни или не. Владислав Петковић Дис рођење у „Тамници“ описује као „пад са невиних даљина“. „Нико се није научен родио“, каже српска народна пословица. За живот не постоји приручник. Када се родимо, рођени у крви и мајчином болу, уплашени од непознатог, одмах почињемо да плачемо. Растко Петровић у делу „Људи говоре“ објашњава да тако продоран крик може произвести само човек који умире или жена која рађа, чиме се буди мотив мистерије рођења и прави се аналогија са „Тајном

рођења“ истог аутора. Мислим да је мудрост живети, јер живети значи ходити путевима неизвесности. Зато сматрам да су људи уметници, а да су уметничка дела која стварају управо њихове животне приче. Сваки човек је самоуки уметник свог „кратког излета на земљи“. Можемо бити задовољни само ако период „Између два крика“, како живот дефинише Енес Кишевић, обојимо нама лепим бојама.

Човек као уметник свог живота бира којим ће се начелима водити и којим путевима ће ходити. Неког задовољава сјај, док неког једноставност. Визије сјаја и једноставности могу бити различите у различитим периодима живота. Код неких људи је сјај у једноставности, док за друге сјаји комплексност. Андрић каже да је немогућно сагледати их оба у исти мах, него се увек, гледајући једно, мора изгубити друго из вида. И каже још да коме је било дато да види обоје, тешко му је било, гледајући једно, заборавити друго. Контраст којим Андрић представља сјај и једноставност указује на мост између обиља и ништавила. Људи често причају да здрав човек има хиљаду жеља, а болестан само једну. Нисмо свесни здравља док га имамо и зато га често олако схватамо, иако је оно предуслов за све друго у животу. Свесни смо само болести, односно нездравља када нас здравље напусти. Тако је и за многе ствари у животу. Када имамо новац, не обазиремо се толико на цене док бирамо робу коју купујемо. Међутим, цене су једино о чему размишљамо када су нам џепови празни.

Ипак, мислим да у животу не постоје случајности и догађаји који се одвијају без разлога. Човек није створен да буде вук самотњака. Човек је друштвено биће које не би могло да опстане само. Он не може да се храни и зарађује без делатности људи око себе, а не може ни да буде емотивно испуњен без драгих људи. Зато мислим да је сваки тежак период у животу заправо вихор који растерује људе који немају искрене намере, људе који су ту да би испунили искључиво личне потребе и отишли. Такође, људи често од себе не виде другог човека јер им живот постаје панична опсесија. Тако човек често остане сам и, као Чеховљев јунак Јона, запита се: „...неће ли се између хиљаду људи наћи бар један једини који би хтео да чује за мој бол?“. Мислим да вихори живота служе и да опомену да смо рођени у одређеном народу, одређеној вери и историјском времену, на одређеном географском месту. Нисмо усамљена јединка у универзуму и зато смо одговорни за понашање и према себи и према другима. Старац Зосима из романа Достојевског поручује да смо сви за све криви. Дакле, сви смо за све одговорни. Пред ким смо заправо одговорни? Бранислав Нушић је 1888. године био осуђен на две године затвора у мом родном Пожаревцу због песме „Два раба“ која је увредила краља Милана. Француски књижевник Франсоа Мари Аруе, познатији као Волтер, служио се сатиром како би оштро критиковао догму Католичке цркве и француске институције свог времена, због чега је често био затваран и протериван из земље.

Нушић и Волтер, иако су само бранили своје ставове, сносили су одговорност и последице објављивања својих дела. С обзиром на то да сматрам да је сваки човек уметник свог ремек-дела званог живот, мислим да смо сви одговорни пре свега сами пред собом за своје поступке и речи. Затим, одговорни смо и према окружењу. Пошто нисмо усамљене јединке бачене у космос, наши поступци остављају траг и на друге људе. Ипак, човек није машина којој је грешка недопустива. Мислим да је исправно грешити, јер грешке граде путоказе за убудуће. Што пре прихватимо да некада морамо и да погрешимо – бићемо спокојнији и здравији. Мислим да је бесмислено живети од кајања због грешака које су нормалне за људску врсту. Таквом понашању следе кобне последице, што је доказала смрт чиновника у Чеховљевом делу „Чиновникова смрт“.

„Црни биво у срцу“, како каже Гаврил Стефановић Венцловић, некада може да овлада нашим бићем, да се угнезди као ђаво у срцу и руководи упркос моћи ума. Тада човек може да погреша, уколико се не сети лекције коју је Венцловић испевао у песми „Пут“. Ретки су они који ће изабрати ужи и тежи пут, поред оног ширег и лакшег. Међутим, ужи пут је онај исправан, али га је много теже раскрчити. Често не можемо да побегнемо од својих начела и унутрашњег гласа који нас подсећа на моралне обавезе које смо себи преписали. Тада се у нама буди Антигона која „за такво дело радо умире“, као и митска птица Феникс, која умире саможртвовањем.

Да би се циљ постигао, нужно је надвладати мрачну страну природе. Мислим да човек не може да побегне од себе, али да је најважније да се на путу до циља, крчећи ужи пут, труди да никоме не шкоди. Када човек да све од себе, мислим да случајно направљене грешке морају бити опростиве. Чарлс Дарвин, Антигона, Растко Петровић, Нушић... су, као и сва људска бића, тежили да открију животна начела и да их прате својим делањем. Неки људи данашњице криве актуелну епоху, власт, претке, зато што не знају како треба живети, односно чему треба тежити. Многи мисле да је спас у материјалном, па од себе праве покондирену тикву или умишљену госпођу министарку. Мислим да у том погледу треба да се угледају на Миону из Глишићеве „Прве бразде“, која се, упркос недостатку материјалног, радује зрелосном напретку свога сина, или да се сете Ане Карењине, коју је, иако материјално обезбеђену, уништила истинска несрећа. Шта је онда смисао живота? Као што не постоји рецепт за савршени живот, мислим да не постоји ни дефиниција смисла живота. За неке је живот „мemento мори“ – подсећање на неминовност смрти. Гилгамеш је, због таквог сталног подсећања, трагао за травом живота као јуђом за стицањем недосежног, бесмртности, као вољом за смислом. Цео људски живот је потрага за првобитном срећом, за љубављу, за изгубљеним рајем. Мислим да трагање за изгубљеним треба да иде спонтано и несметано, не ометајући све класичне активности за људски живот.

Мислим да човек од претераног трагања за непостојећим одговорима може да изгуби смисао свог постојања и заборави на природан ток мисли. Сматрам да човек само треба да прати своје јединствено златно руно, од злата јабуку. То руно је нит смисла његовог живота, које није опипљиво и лако изрециво. То руно чине сва надања, тежње и убеђења, покретачи... Што је најбитније – то руно чине љубав и срећа. Спокојни смо само када се осећамо вољено и када волимо, када смо задовољни собом и околностима које смо склопили у животни мозаик. Спокој и срећа иду руку под руку. Када се чврсто држе, тада долази благостање. Мислим да је смисао живота осећати се тако током већине животног пута. У време када се свакодневно говори о холограмима и цифрама, у време када се људи посматрају кроз скенер материјалног, тешко је наћи благостање. Друштвене мреже пласирају слике безбрижних и раскошних живота. Чини ми се да је то допринело чињеници да се људи јесу отуђили. Приметила сам да је постало срамота заплакати чак и пред најближима. Тежимо савршенству, а не знамо ни да га дефинишемо, нити ћемо икада знати. Због тога је уметност знати границу између значаја материјалног и значаја духовног. Мислим да нас универзум природним катастрофама подсећа да смо заборавили од којих корена потичемо и да јесте одлично што људска врста напредује, али да и даље мора да се темељи на истинским вредностима. Медији преносе да је свет у претходној години

погодило 980 природних непогода, које су узроковале губитак најмање 8.200 људских живота. Такође, пандемија вируса КОВИД-19 нас је натерала да се, већ отуђени, физички удаљимо једни од других. Цео свет је стављен у наизглед парадоксалну ситуацију – морамо да помогнемо једни другима, али посредством што мањег физичког контакта. Живот се у секунди преврнуо наопачке и свакодневне активности постале су привилегија. Јурећи каријере и успех, заборавили смо да бринемо о физичком и менталном здрављу. Када су епидемиолошке мере након карантина постајале слабије, била сам захвална што могу да се прошетам, видим драге људе, одем у школу. Мислила сам да се те ствари подразумевају. Имала сам све – од слободе кретања до могућности да путујем. Нисам била захвална, мислећи да се то подразумева. Прогледала сам тек када је све уобичајено постало незамисливо. Сви прошлогодишњи метежи, чије се присуство још увек осећа, подсетили су не само мене, већ и цео свет, да се вратим правим вредностима. Присиљени пандемијом, али чини ми се ипак захвални, мислим да се полако враћамо иконографији живота. Гвидо Рени, италијански сликар, рођење Исусово осликава као чудесни тренутак пред којим су сви занемели и посветили му максималну пажњу. Беба исијава светлошћу којом осветљава све који је задивљено посматрају. Рени није овакав ефекат постигао случајно – јер живот је чудо. Живот је стварање новог живота.

Живот је зора. Зора је рађање. „Зора за мене представља симбол поновног рађања светлости, буђења и наде“, објаснио је музичар Иван Марковић.

Када сагледам све теорије, веровања и унутрашњи осећај, са сигурношћу могу да тврдим да је живот најтежа уметност коју је људска врста изродила. Живот водим као уметност. Сматрам да сваки човек, макар у некој мери, може да одреди да ли ће на животном платну искористити црну или белу, да ли ће бити трагичан, или пак комичан, и да ли ће му у ушима одзвањати јадиковке или оде радости. „Смисао није нешто што се може генерализовати или стављати у исти кош. Када људи не желе да се баве сопственим вредностима, ризикују да се препусте такозваним гуруима или радикалним покретима. Свакоме треба дозволити да може и мора сам да одлучи у чему види свој лични смисао“, објаснио је психолог Кристоф Шлик у једном интервјуу.

Да би човек пронашао своје тежње, мислим да само треба да прати своје златно руно. Сваки човек само сам може да одреди шта га води до благодостања, а благостање до среће. Бити уметник значи ризиковати. Зато сматрам да, стварајући уметност, треба да ходимо ужим путевима. У животу некада треба бити и Антигона. Треба се суочити и са биволом у срцу. Није страшно ни ако се једног јутра погледамо у огледало и видимо да смо оживели радњу Стеријине „Покондирене тикве“, све док знамо да се из тога извучемо – јер и грешке су за

људе. Дакле, све у животу је јединствено. Наметнутим начелима се долази до несреће Ане Карењине и неповратне љубави из Матавуљеве „Поварете“. Зато некада треба да урадимо и оно што се од нас не очекује и што нам није намењено. Због таквих подвига се памте Милунка Савић, Надежда Петровић, Мали Радојица... У животу треба бити храбар јер смо сами своји лекари и апотекари. Не рађамо се научени, те нам преостаје да живимо и стварамо најбоље што умемо. Можда би смерница, али никако рецепт, за угодан, али не и савршен живот, била да треба да тежимо благостању. Треба храбро стварати уметност живота, без свесног угрожавања себе и других. Мислим да духовно оствареном човеку материјално долази као награда за труд и одрицање. Зато ћу тежити својој визији савреног живота, али ћу поштовати и све друге визије које се косе са мојом. Трудићу се да другим људима будем рука спаса, а надам се да ћу и ја кроз живот наилазити на поштовање и солидарност. Животу се радујем и грлим и своје бурне и мирне пловидбе. Мислим да је глумица Одри Хепберн у праву: „Најважније је уживати у животу и бити срећан – то је једино битно“.

Катарина Перовић¹⁶

Стендалов синдром

Затражити од некога да дефинише уметност, значи ту особу поставити у прилично незавидан положај. То је као да сте некога питали да дефинише живот. Одговор би био неухватљив, попут птице која вам непрестано лети изнад главе, али је ухватити вероватно нећете никада. Све то баш стога што уметност и јесте живот. Она живот значи. Амстердам! Град препун живота који одише уметношћу, отвореношћу, разиграношћу. Шетајући се Музејским тргом који је био испуњен масом људи, запала ми је за око једна величанствена, другачија, живахнија зграда. Та зграда је, заправо, музеј Ван Гога. Ушавши у музеј почела сам да лутам његовим ходницима и спратовима који су се чинили бескрајним. Наједном сам застала испред божанствене слике *The Jetty of Boulogne-sur-Mer*, која ме је вукла к себи. Срце је почело нагло и снажно да ми лупа. Помислила сам да ме живот напушта, боје су се разливале, помешане са осећањима и одједном – нашла сам се на том пристаништу са слике! Азурно море као бескрајно плаветнило, мирис лета, ужурбани и насмејани свет који ствара слику лепршаваг летњег дана. Гледала сам како се људи последњи пут поздрављају, носећи кофер пун успомена. На први поглед изгледало је као на брзину направљен снимак – старе дрвене даске, покрети, изрази лица, жагор,

¹⁶ Катарина Перовић, 1.разред, Друга крагујевачка гимназија, ментор Марија Стефановић Јовановић: есеј, ПОХВАЛА

њихање тела, све је било тако успорено. Бели јарболи једрењака пробудили су у мени мир, прочишћење, просветљење, чистоту, невиност и највиши ниво разумевања. Знам да ме, чим одем са пристаништа, чека све супротно од тога – нервозни људи, пуно неразумевања и хладноћа празног и безличног. Можда је слика видела у мени све то, па је одлучила да ме украде бар на тренутак? Можда је видела да стално тежим савршеном животу, срећи, правој љубави, али да ме нешто у томе спутава? Или је видела да се једна насмејана, добра девојчица, пуна разумевања и љубави, изгубила у бајци званој живот? Из размишљања пренула ме је девојчица. Замислите, то сам била мала ја, коврџаве косе, крупних зелених очију, дугачких трепавица, са плавим папиром у руци. Насмејала се и дала ми је тај папир на коме је писало: „Не дозволи да се твој савршени сан о животу пробуди тужном песмом. Завири само на тренутак у кутке и скривена места свог живота.“ Срећна и насмејана, разиграно сам потрчала ка пролазу кроз који се са пристаништа излази, и одједном, сунце спусти своје зраке, обасјавши ме. Нестала сам. Пробудила сам се лежећи на кревету у хотелској соби, а сунце се једва пробијало кроз старе, дрвене, балконске капке, напола отворене. Када сам питала шта се десило, објаснили су ми неки непознати људи да, гледајући слику, нисам као већина видела тек обичне контуре и сплетове боја, већ се уметност кроз мене изразила интензивније. Казаше ми да се у психологији такав вид понашања препознаје

као Стендалов синдром. Он је, видевши Фиренцу, њене ренесансне кровове, куполе и торњеве, доживео право блаженство, омамљеност и тренутни губитак везе са реалношћу. Од тог времена се слично понашање код других људи назива синдромом који носи његово име. Гледала сам их без речи и одједном почела да се смејем неким, мени непознатим осмехом, који нисам умела да објасним. Гледајући у даљину кроз балконске капке, у једном тренутку сам видела како ми, израњајући из магловитог хоризонта, у сусрет долази она коврџава, зеленоока девојчица. Весело је махала папиром у руци. Плавим.

САДРЖАЈ

НАЈСАВРЕМЕНИЈЕ УМЕТНИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ У РЕГИОНУ	3
ОБРАЗЛОЖЕЊЕ ТЕМЕ КОНКУРСА	6
О КОНКУРСУ ЗА КРЕАТИВЦЕ 2021	8
ШКОЛЕ УЧЕСНИЦЕ КОНКУРСА 2021	9
РЕЗУЛТАТИ КОНКУРСА – Креативни текст 2021 –	11
НА ГРАНИЦИ СЕБЕ И НЕБА - Др Душица М. Филиповић	13
ДРАМА – главна награда	18
Николина Дикић	18
ПОЕЗИЈА	24
Страхиња Гвоздић	24
Алекса Вилић	25
Ивана Каљевић	27
Ана Марија Хорват	28
Лана Матијаш	29
Јелена Спасић	30
ПРИЧА	31
Николина Николић	31
Јелена Перић	32
Бојана Миљковић	39
Теодора Крстић	41
Нина Јанковић	44
ЕСЕЈ	47
Јован Тијанић	47
Иван Арамбашић	48
Милица Михајловић	51
Катарина Перовић	57
САДРЖАЈ	59

УПИС ЈЕ У ТОКУ!

ОБЕЗБЕДИ СВОЈЕ МЕСТО НА ВРЕМЕ И ПОСТАНИ ДЕО
САВРЕМЕНЕ УМЕТНИЧКЕ СЦЕНЕ

ЛИКОВНЕ УМЕТНОСТИ
ГРАФИЧКИ ДИЗАЈН
ГЕЈМ АРТ
ДИЗАЈН ЕНТЕРИЈЕРА
ДИЗАЈН КОСТИМА
ДРАМСКЕ УМЕТНОСТИ – ГЛУМА
МУЛТИМЕДИЈАЛНА ПРОДУКЦИЈА
МУЗИЧКЕ КОМУНИКАЦИЈЕ
ПРИМЕЊЕНИ МЕДИЈИ И КРЕИРАЊЕ САДРЖАЈА
КРЕАТИВНИ БИЗНИС

011.4011.216
www.fsu.edu.rs

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.163.41-1(082)
821.163.41-4(082)
821.163.41-2(082)

СЕЋАЊЕ НА ЖИВОТ – Зборник награђених и похваљених
радова на Конкурсу за креативце
Факултет савремених уметности 2021 /
приредила Душица М. Филиповић – Београд:
Факултет савремених уметности, 2021
(Београд: Interpret). – 59 стр. : илустр. ; 21 cm

Тираж 100. - Стр. 6-7: Образложење теме конкурса : Живот /
Душица М. Филиповић. -
Стр. 12-17: На граници себе и неба /
Душица М. Филиповић. - Напомене уз текст.

ISBN 978-86-87175-07-5

COBISS.SR-ID 40266505

**Светозара Милетића 12,
Београд**

**Савски насип 7,
Нови Београд**

